

ТОРА ОР • ПАРШІ ВАЄШЕВ • МААМАР 4

בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה כו' שכשנכנסו יונים להיכל וכו'

Про двадцять п'яте число місяця Кислев

Менора й пахоці для кадіння, а довкола них — щоденна жертва, є моделлю всього Б-жественного служіння: Тора осяє емоційні сили, міцвот і цдака підносять навіть найнижчий, «неживий» рівень, а самопожертва (месірут нефеш) підносить тваринну душу. Ханука — це «посвячення», під час якого самопожертва Ізраїлю перед обличчям греків знову притягнула світло Тори; це відзначають Галелем (що виявляє Б-жественність) і подякою (схилянням перед тим, що залишається недосяжним).

НА ЧЕСТЬ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Батько Ребе, реб Леві-Іцхок

LikuteiTorah.com

ХАСИДСЬКА ПАРША

likuteitorah.com/uk/torah-ohr/vayeishev/4/

ГОЛОВНА ДУМКА

Менора й пахощі для кадіння, а довкола них — щоденна жертва, є моделлю всього Б-жественного служіння: Тора осяює емоційні сили, міцвот і цдака підносять навіть найнижчий, «неживий» рівень, а самопожертва (месірут нефеш) підносить тваринну душу. Ханука — це «посвячення», під час якого самопожертва Ізраїлю перед обличчям греків знову притягнула світло Тори; це відзначають Галелем (що виявляє Б-жественність) і подякою (схилянням перед тим, що залишається недосяжним).

Кожен розділ: текст івритом, потім переклад, потім коротке пояснення під золотою лінією. Маленькі цифри в тексті івритом позначають примітки наприкінці.

КОРОТКО ПРО МААМАР

Маамар запитує, чому Хануку відзначають запалюванням світильників і що означають Галель та подяка, і відповідає на це, розглядаючи порядок служіння в Храмі. Сім ламп — це сім емоційних сил; запалюванням світло мудрості (Хохма) вводиться в емоції, щоб очистити їх: уночі запалювали всі сім ламп, а вдень — головну. Це йуд Якова, що сягає п'яти й приборкує Ейсав. Пахощі для кадіння, виготовлені з прянощів, що не мають смаку, підносять «літери» думки, мовлення й дії, яких не може сягнути мудрість, а їхній аромат притягує вниз Б-жественність. Під час молитви кров щоденної жертви відповідає самопожертві під час Шма: Б-жественна душа (нефеш елокіс) — при слові «Один», а тваринна душа (нефеш габагаміт), укорінена в Хайот Колісниці (небесних живих істот), — при словах «Благословенне Ім'я»; вона підноситься з гучним криком із палаючої лівої камери серця. Вивчення Тори — це лампи; цдака, загальний і сукупний зміст (клалут) міцвот, — це пахощі для кадіння й «шолом порятунку», що притягує вниз саяне обличчя Б-га; жир означає насолоду (таануг) лише Б-гом. Усе творіння є «малим» перед Нескінченним (Ейн Соф), тому воно потребує хінуху (посвячення й виховання) — посвячення великими дарами, подібно до дарів князів жертovníку. Самопожертва Хасмонеїв була таким даром. Галель виявляє приховане, а подяка визнає те, що ще не виявлене.

ПЛАН

1	Питання Хануки	¶1
	Чому запалюють лампи і що таке Галель та подяка? Відповідь починається з Менори в Храмі.	
2	Лампи: мудрість очищує емоційні атрибути	¶2-6
	Сім ламп — це сім емоційних атрибутів (мідот); їхнє запалювання вводить світло мудрості в емоції, а йуд Якова сягає п'яти.	

3	Пахощі для кадіння: піднесення літер	¶7-9
	Пахощі для кадіння підносять неживі «літери» думки, мовлення й дії, яких не може піднести мудрість, а їхній аромат притягує вниз Ім'я Б-га (Гавая).	
4	Молитва і два види самопожертви	¶10-16
	Молитва замінює жертвопринесення; самопожертва при слові «Один» належить Б-жественній душі, а при словах «Благословенне Ім'я» — тваринній душі, адже всі світи — лише Ім'я Б-га.	
5	Кров таміда: полум'яне піднесення тваринної душі	¶17-21
	Тваринна душа, укорінена в Хайот, підноситься з гучним криком із серця, досягаючи рівня «перед Гаваєю», і у відповідь притягує Нескінченне світло (Ор Ейн Соф).	
6	Тора, цдака і шолом порятунку	¶22-31
	Тора осяє інтелект, як лампи; цдака, подібно до пахощів для кадіння, захищає, наче обладунок, і через 620 стовпів світла притягує вниз внутрішнє обличчя Б-га.	
7	Частини жертви й жир: насолода Б-гом	¶32-33
	Після прагнення приходить насолода лише Б-гом і солодкість Тори, як наказав Сам Б-г.	
8	Ханука як посвячення	¶34-39
	Усе творіння є «малим» перед Нескінченним і потребує хінуху через великі дари; самопожертва Хасмонеїв перед обличчям грецького указу знову притягнула світло Тори.	
9	Галель і подяка	¶40-43
	Галель вводить приховану Б-жественність у відкрите виявлення; подяка є «поверненням» — усуненням (бітуль) перед Нескінченним світлом, яке ще не виявлене.	

КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ

Сім ламп як мідот זי נרות - זי מדות

Сім ламп Менори означають сім емоційних атрибутів; запалити їх — означає ввести світло мудрості в емоції, щоб очистити їх.

Пахощі для кадіння (кеторет) קטרט

Виготовлені з прянощів, що не мають смаку, пахощі для кадіння означають неживий рівень — «літери» думки, мовлення й дії та фізичні міцвот; їхній аромат підноситься й притягує вниз Б-жественність.

Два види самопожертви כ' פעמים מסירות נפש

Самопожертва при слові «Один» — це природний бітуль Б-жественної душі; самопожертва «всією душею» — це підкорення й перетворення тваринної душі, при словах «Благословенне Ім'я слави Його царства».

Йуд—екев יו"ד עקב

Ім'я Яакова прочитується як йуд мудрості, що сягає «п'яти» — найнижчих рівнів — і стримує Ейсав.

Шолом порятунку כובע ישועה

Цдака спонукає Б-га «обернутися» Самим Собою, притягуючи вниз Його внутрішній вимір — «сяйне обличчя» і «вінець слави».

Хінух (посвячення, виховання) חינוך

Навчання того, що далеко від своєї мети, за допомогою багатьох дарів; жертovníк і все творіння є «малими» перед Нескінченним і потребують такого посвячення.

Галель і годаа הלל והודאה

Галель — це прославлення, що вводить приховану Б-жественність у відкрите виявлення; годаа — це визнання й бітуль перед Нескінченним світлом, яке ще не виявлене.

РОЗДІЛ 1 • 11

Питання Хануки

1 בכ"ה בכסליו¹ יומי דחנוכה² כו' שכשנכנסו יונים³ להיכל וכו'.

«Двадцать п'ятого Кислева [починаються] дні Хануки», тощо: «бо коли греки увійшли до Святилища», тощо.

Маамар починається з талмудичної розповіді про Хануку: греки увійшли до Храму й осквернили його олії. Альтер Ребе цитує цю розповідь скорочено, позначаючи пропуски словом «тощо».

וכשגברו מלכות בית חשמונאי ונצחום לא מצאו⁴ אלא פך אי של שמן כו'. לשנה אחרת קבעום ח' י"ט בהלל והודאה.^{5,6} להבין ענין הלל וענין הודאה.

«А коли царський дім Хасмонеїв зміцнився й переміг їх, вони знайшли лише один глечик з олією», тощо. «Наступного року встановили їх як вісім святкових днів, із Галелем і подякою». Нам потрібно зрозуміти, у чому полягає зміст Галеля і зміст подяки.

Коли царі з дому Хасмонеїв перемогли греків, вони шукали чисту олію й знайшли лише один глечик із печаткою первосвященника — олії в ньому вистачало на один день, але вона горіла вісім днів. Мудреці встановили ці вісім днів як свято Галеля (псалмів хвали) й подяки, і маамар має на меті пояснити, що означають ці два поняття.

וגם להבין למה תקנו בנס זה להדליק נרות זכר למקדש שמצאו פך אי של שמן כו' ולא תקנו כן בשאר נסים.⁷

Нам також потрібно зрозуміти, чому на честь цього дива встановили запалювання світильників на згадку про Храм, де знайшли один глечик з олією, тощо, тоді як для інших див такого не встановили.

Друге запитання: інші дива не відзначали запалюванням світильників, то чому ж так учинили саме цього разу? Диво сталося зі світильниками Храму, і ханукальні вогні нагадують про них.

וגם מה ענין נרות להלל והודאה. אך הענין הוא דכתיב נר מצוה ותורה אור⁸ כו'. ויוכן בהקדים לכאר ענין המנורה שבבהמ"ק [שבבית המקדש] שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] וכי לאורה הוא צריך⁹ כו'.

І ще: який стосунок мають світильники до Галелія й подяки? Пояснення полягає в тому, що написано: «Адже заповідь — світильник, а Тора — світло», тощо. Це стане зрозумілим, якщо спершу пояснити значення менори у Святому Храмі, про яку наші мудреці, благословенної пам'яті, сказали: «Хіба Він потребує її світла?» тощо.

Третє запитання: що пов'язує світильники з прославленням і подякою? Відповідь починається з вірша, який порівнює заповідь зі світильником, а Тору — зі світлом, і зі слів мудреців, що Б-г, безперечно, не потребує світла менори. Отже, менора має символізувати щось духовне, і саме це маамар тепер пояснює.

РОЗДІЛ 2 • 12-6

Лампи: мудрість очищує емоційні атрибути

2 והנה כתיב ובהעלות אהרן¹⁰ את הנרות בין הערבים יקטירנה. ובבקר בהטיבו את הנרות יקטירנה.¹¹ שבלילה היה מדליק כל ז' הנרות^{12,13} ולמחר מדשנם ומטיבם

Тепер написано: «Коли Аарон запалює світильники в сутінках, він має спалити їх [кадильні пахощі]»; і: «Уранці, коли він упорядковує світильники, він має спалити їх». Адже вночі він запалював усі сім світильників, а наступного дня вичищав із них попіл і готував їх,

Тора пов'язує запалювання Менори зі спалюванням кадильних пахощів — і в сутінках, і вранці. Уночі коен (священник) запалював усі сім світильників; уранці він очищав їх від попелу й готував.

ולא היה מדליק אלא נר המערבי שהוא נר ששי¹⁴ שממנו היה מתחיל וכו' היה מסיים.

а запалював він лише західний світильник, тобто шостий, і саме з нього починав та ним завершував.

Уранці фактично запалювали лише західний світильник, який тут рахують шостим: із нього починали запалювання і ним його завершували. Маамар розкриє значення цієї відмінності між ніччю та днем.

והענין כי הנרות הם המדות¹⁵ לך ה' הגדולה והגבורה¹⁶ כו' והן ז' נרות כנגד ז' מדות.

Пояснення таке: світильники — це емоційні атрибути (мідот): «Тобі, Гавая, належать велич і могутність» тощо; це сім світильників, що відповідають семи мідот.

Сім світильників відповідають семи емоційним атрибутам (мідот), переліченим у вірші «Тобі, Гавая, належать велич (милість, Хесед) і могутність (стриманість, Гвур)». Отже, запалювання світильників означає внесення світла в емоції.

3 והנה בכל מדה ומדה יש זה לעומת זה¹⁷ בקליפה נגד הקדושה והן יונקות מן הקדושה¹⁸

А ось у кожній окремій властивості є «одне навпроти іншого»: в оболонці (кліпі), навпроти святості, і вони живляться зі святості.

Кожній священній властивості відповідає властивість у кліпі — сфері, що приховує Б-жественність. Кліпа не має власного джерела життя, а черпає свою життєву силу зі святості.

כמו מאהבה שבקדושה נמשך בהשתלשלות המדרגות להיות תאוה גשמית. וכן מיראה שבקדושה יראה רעה וכעס וכח"ג [וכה"א גוונא].

Наприклад, із любові у святості через ланцюг послідовного розгортання рівнів згори вниз (ішталшелут) постає тілесна пожадливість; так само з трепету у святості постають згубний страх, гнів тощо.

Коли любов проходить крізь рівні, вона може перетворитися на тілесну пожадливість; священний трепет може стати страхом перед неправильними речами, гнівом тощо. Несвяті емоції — це принижені форми священних емоцій.

4 וצריך לבררם ולהפכם להתכלל בקדושה עליונה שתהיינה המדות כולן לה' בבחי' בטול לך ה' ¹⁹ הגדולה והגבורה כו'.

І їх слід очистити й перетворити, щоб вони увійшли до вищої святості, аби всі атрибути були присвячені Б-гу в стані самоусунення (бітуль): «Тобі, Гавая, належать велич і могутність» тощо.

Впалі емоції слід очистити й повернути так, щоб вони знову стали частиною святості. Мета полягає в тому, щоб усі емоції належали Б-гу — у стані самоусунення, вираженому словами: «Тобі, Гавая, належать велич і могутність».

והבירור הוא בחכמה כי בחכמה אתברירו²⁰ כו'. והחכמה הוא בחי' אור להאיר את המדות ולזככן.

Очищення відбувається через мудрість (Хохма), адже «через Хохму вони очищуються» тощо. А Хохма — це світло, яке осяює атрибути й очищує їх.

Очищення відбувається через Хохму, яка відділяє добро від зла. Хохму порівнюють зі світлом, адже вона осяює емоції й очищує їх.

ובלילה שהוא זמן החשך היה צריך להאיר את כל ז' הנרות דהיינו להמשיך אור החכמה בכל מדה ומדה בפ"ע [בפני עצמו]

Уночі, коли панує темрява, потрібно було запалити всі сім ламп, тобто спрямувати світло Хохми до кожного атрибута окремо,

Ніч символізує час темряви, коли кожна емоція потребує власного світла мудрості. Саме тому вночі запалювали всі сім ламп.

משא"כ ביום היה די בהדלקת נר ה' שהוא עיקר ההשפעה וממילא היה נמשך אור החכמה בכל המדות.^{21, 22, 23}

тоді як удень достатньо було запалити шосту лампу, яка є головним каналом впливу, і світло Хохми саме собою поширювалося б на всі атрибути.

Удень було достатньо запалити шосту лампу — головний канал, яким передається вплив, — і світло мудрості саме доходило б до всіх емоцій. У примітці Kehot шосту лампу пов'язано з Йесодом.

5 והנה יש עולם שנה נפש^{24, 25} וכשם שהיה אהרן ממשיך המשכת אור החכמה בעולם שהן ז' בחי' ומדות עליונות שבסדר והנהגת העולם כך היה ממשיך אור החכמה בנפש ישראל

Тепер є «світ, рік, душа». Подібно до того, як Аарон притягував униз світло мудрості (Хохма) у світ, [у] сім рівнів і вищі атрибути, що визначають порядок і управління світом, так само він притягував униз світло Хохми в душі Ізраїлю,

Сефер Ёцира навчає, що все існує у трьох вимірах: світ (простір), рік (час) і душа. Запалюючи світильники, Аарон притягував мудрість до семи атрибутів, які керують світом, а водночас — до душ Ізраїлю.

שהם יוצאי ירך יעקב שבעים נפש²⁶ נגד בחי' ז' הנרות והם יוצאי ירך יעקב יו"ד עקב דהיינו בחי' יו"ד הוא בחי' חכמה הנמשכת ומשתלשלת בבחי' עקב וסוף המדרגות התחתונות.²⁷

які є «сімдесятьма душами, що вийшли зі стегна Якова», що відповідають семи світильникам. Вони — «ті, хто вийшов зі стегна Якова»: йуд—екев («п'ята»), тобто йуд, що є Хохмою, яка притягується вниз і послідовно спускається до рівня п'яти, кінця найнижчих рівнів.

Нащадків Якова було сімдесят душ — десять разів по сім, відповідно до семи світильників. Ім'я יעקב читається як йуд (літера Хохми) плюс екев («п'ята»): мудрість, притягнута вниз до найнижчих рівнів — до п'яти душі.

6 וזהו וידו אוחזת בעקב עשו²⁸ כי ידו אותיות יו"ד²⁹ אוחזת את העקב של עשו לבלתי נתון לו תוקף התפשטות וממשלה רק להכניעו תחת הקדושה ולאכפ"י [ולאכפ"א] לס"א [לסטרא אחרא].

Це [значення слів] «і його рука трималася за п'яту Ейсавову»: адже слово «йадо» («його рука») складається з тих самих літер, що й «йуд»; йуд тримається за п'яту Ейсавову, щоб не дати йому сили поширюватися й панувати, а лише підкорити його святості й підкорити іншу сторону (сітра ахра).

При народженні рука Якова трималася за п'яту Ейсавову. Слово «йадо» («його рука») складається з тих самих літер, що й «йуд»: мудрість Якова утримує Ейсав — корінь оболонки (кліпи) — знизу, не даючи йому поширюватися й панувати, а тримаючи його підкореним святості.

וזה היה ענין המשכת אהרן בהעלותו את הנרות להמשיך בחי' יו"ד של יעקב³⁰ הוא אור החכמה לבחי' עקב כדי שתהיינה גם מדות הטבעיים [הטבעיים] שבנפש הבהמית עולות ונכללות בקדושה.

І ось у чому полягало притягування згори вниз, яке здійснював Аарон, запалюючи світильники: він притягував йуд Якова — світло мудрості (Хохма) — до рівня п'яти, щоб навіть природні емоційні атрибути тваринної душі (нефеш габагаміт) підносилися й долучалися до святості.

Саме це робив Аарон, запалюючи світильники: він притягував йуд Якова — світло мудрості — донизу, до п'яти. Мета полягала в тому, щоб навіть природні почуття тваринної душі підносилися й долучалися до святості.

РОЗДІЛ 3 • 17-9

Пахощі для кадіння: піднесення літер

7 והנה כתיב ובהעלות אהרן את הנרות בין הערכים יקטירנה³¹ וכן בבקר בהטיכו את הנרות יקטירנה.³²

А тепер написано: «Коли Аарон запалює світильники у сутінках, він спалить пахощі», а також: «Уранці, коли він готує світильники, він спалить пахощі».

Маамар повертається до віршів про Менору й пахощі, щоб тепер пояснити самі пахощі.

בהעלות והדר יקטירנה וכן בבקר וכמ"ש בסדר המערכה הטבת שתי נרות קודמת לקטורת.³³

[Спершу] «коли він запалює», а потім «він спалить пахощі»; так само й уранці. Як сказано в порядку храмового служіння, підготовка двох світильників передує кадінню.

В обох віршах спершу йдеться про світильники, а потім — про пахощі; і в порядку храмового служіння, наведеному Абае у Талмуді, підготовка двох світильників також передує кадінню.

ולהבין ענין הקטרת³⁴ שהיה אחר הדלקת והטבת שתי נרות הוא כי הנה ענין הנרות כבר מבואר למעלה שהוא ענין העלאת המדות שירדו ונשתלשלו בגשמיות הנה"ב [הנפש הבהמית] שתהיינה עולות ונכללות בקדושה. אך הקטרת הוא ענין העלאת האותיות שהן במחדו"מ [במחשבה דבור ומעשה] לכושי המדות שהן בחי' דומם.

Щоб зрозуміти суть пахощів, які приносили після запалювання й підготовки двох світильників: як уже пояснювалося вище, суть світильників — у піднесенні емоційних атрибутів (мідот), що опустилися й поступово зійшли до матеріального виміру тваринної душі (нефеш габагаміт), аби піднятися й увійти до святості. А пахощі означають піднесення літер — літер думки, мовлення й дії, які є вбраннями емоційних атрибутів і належать до рівня неживого.

Чому пахощі приносили після світильників? Світильники підносять самі емоції, що опустилися в тваринну душу; пахощі підносять те, що ще нижче: «літери» — вбрання думки, мовлення й дії, через які виражаються емоції і які подібні до неживої матерії.

8 ואותיות דקדושה נק' חומת בת ציון³⁵ חומה של אבנים שתי אבנים בונות שני בתים^{36, 37} כו' כנודע.

Літери святості називаються «стіною дочки Сіону», стіною з каменів: «два камені будують два будинки» тощо, як відомо.

Літери святості уподібнюються до стіни з каменів: у Сефер Єцїра літери названо «каменями», а слова, утворені з них, — «будинками».

וכמ"ש במ"א ע"פ גדול³⁸ ה' ומהולל מאד בעיר אלקינו³⁹ אימתי נק' גדול כשהוא בעיר אלקינו כו'.

І як пояснюється в іншому місці щодо вірша: «Великий Гаваї і вельми прославлений в місті нашого Б-га»: коли Його називають великим? Коли Він перебуває в місті нашого Б-га тощо.

Велич Б-га розкривається «в місті нашого Б-га», тобто тоді, коли вона виражається й розбудовується. Літери — це місто, у якому розкривається Його велич.

9 והנה אותיות של המחדו"מ [המחשבה דבור ומעשה] שנפלו בגשמיות תחת ממשלת הקליפות וסט"א [וסטרא

אחרא] אין להם עלייה ע"י המשכת אור החכמה כי אין אור החכמה אלא במדות עצמן אהוי"ר [אהבה ויראה]

כו'

Отже, літери думки, мовлення й дії, що впали в матеріальність під владу оболонки (кліпот) та іншої сторони (сітра ахра), не можуть піднятися завдяки притягуванню вниз світла мудрості (Хохма), адже світло Хохми присутнє лише в самих емоційних атрибутах — любові й трепеті (агава ве-йїра) тощо,

Літери думки, мовлення й дії впали в матеріальність під владу кліпот, і світло мудрості не може підняти їх. Мудрість діє лише на самі емоції — любов і трепет.

שהן בחי רוחניות (עמ"ש ע"פ וייצר⁴⁰ כו' בפי בראשית) אבל גשמיות האותיות אין להם עלייה כ"א ע"י הקטורת שסממני הקטרת היו מדברים שאין בהם טעם כלל

які мають духовну природу (див. пояснення щодо слів «I [Б-г] утворив» тощо, у паршат Берешит). Але матеріальність літер підноситься лише за допомогою кадильних пахоців, адже прянощі для кадиння були речовинами, що зовсім не мають смаку,

Емоції мають духовну природу; текст відсилає читача до пояснення слів «I [Б-г] утворив» у Берешит. Матеріальні літери підносяться лише завдяки пахоцям, прянощі яких не мали смаку й не були їжею.

ואינם ממין מאכל כלל הרי הן בבחי' דומם⁴¹ ובהקטרתן נעשה בחי' ריח העולה למעלה שמשיב את הנפש אשה ריח ניחוח להוי"ה⁴² שע"י הריח נעשה ניחוח דהיינו ירידה להשתלשלות המשכת בחי' הוי"ה יו"ד חכמה כו':

і зовсім не належать до категорії їжі, отже, вони належать до рівня неживого; коли ж їх спалюють, утворюється аромат, що здійснюється вгору й відновлює душу: «вогняне приношення, приємний аромат для Гаваї». Адже завдяки аромату виникає ніхоах («приємність»), тобто спуск у ланцюг послідовного розгортання світів згори вниз (ішталшелут), притягування вниз рівня Гаваї, [у якому] йуд [є] Хохма тощо.

Оскільки прянощі не мають смаку, вони подібні до неживої матерії, але під час спалювання виділяють аромат, який здійснюється й відновлює душу. Тора називає приношення «приємним ароматом (реах ніхоах) для Гаваї»: ніхоах, «приємність», тлумачиться як слово, похідне від нахіс («спуск»), тож аромат притягує вниз Гаваю, у якому йуд — це Хохма.

РОЗДІЛ 4 • 110-16

Молитва і два види самопожертви

10 והנה כ"ז [כל זה] היה בבהמ"ק [בבית המקדש] שהיו מקריבין קרבנות ועכשיו היא התפלה במקום הקרבנות.⁴³ ולהבין ענין זה בתפלה.

Усе це відбувалося у Святому Храмі, де приносили жертви; тепер же молитва посідає місце жертвоприношень. Потрібно зрозуміти це в [контексті] молитви.

У Храмі все це відбувалося через жертвоприношення. Після його руйнування молитва посідає місце жертвоприношень, отже, той самий порядок має значення і в молитві.

הנה בסדר המערכה היה דם התמיד קודם להטבת שתי נרות ונרות לקטרת וקטרת לאברים נמצא שדם התמיד קודם לנרות וקטרת ואברי התמיד אחר נרות וקטרת.⁴⁴

У порядку храмового служіння кров таміда (щоденного жертвоприношення) приносили перед підготовкою двох світильників, світильники — перед кадінням, а кадіння — перед частинами жертви. Отже, кров таміда приносили перед світильниками й кадінням, а частини таміда — після світильників і кадіння.

У щоденному порядку храмового служіння кров таміда, щоденного жертвоприношення, приносили перед світильниками й кадінням, а його частини спалювали лише після них. Жертвоприношення було розділене надвое, а між його частинами були світильники й кадіння.

ויוכן ענין זה בעבודת ה' בתפלה. כי הנה עיקר העבודה בק"ש [בקריאת שמע] ותפלה הוא למסור נפשו בק"ש [בקריאת שמע].

Це стане зрозумілим із служіння Б-гу в молитві. Адже сутність служіння під час Шма [читання «Слухай, Ізраїлю»] і молитви полягає в тому, щоб віддати свою душу під час Шма.

Цей порядок буде пояснено стосовно молитви. Серцевиною молитви є Шма, під час якого людина віддає свою душу Б-гу.

11 והנה יש ב"פ [ב' פעמים] מס"נ [מסירות נפש]⁴⁵ למסור נפשו באחד.⁴⁶ וככל נפשך⁴⁷ אפילו נוטל את נפשך⁴⁸ כו'. ולהבין מהו ענין ב"פ [ב' פעמים] מס"נ [מסירות נפש] הללו

Отже, є два види самопожертви (месірут нефеш): віддати свою душу під час вимовляння слова «Один» і «усією душею своєю: навіть якщо Він забере твою душу» тощо. Щоб зрозуміти, у чому полягають ці два види самопожертви:

У Шма є два види самопожертви: віддати себе у слові «Один» і любити Б-га «усією душею своєю», що мудреці пояснюють словами: «навіть якщо Він забере твою душу». Маамар ставить питання, чим вони відрізняються.

הנה למס"נ [למסירות נפש] באחד קאי על נה"א [נפש האלקית] שהיא בבחי' ביטול ממש וכמ"ש חי ה' אשר עמדתי לפניו.⁴⁹ בחי' עמידה היא ביטול באוא"ס [באור אין סוף] ב"ה ממש.

Самопожертва у слові «Один» стосується Б-жественної душі (нефеш елокіс), яка перебуває у стані справжнього самоусунення (бітуль), як сказано: «Як живий Гавая, перед Яким я стояв». Стан стояння — це самоусунення у самому Нескінченному світлі (Ор Ейн Соф), благословений Він.

Самопожертва у слові «Один» належить Б-жественній душі, яка вже цілковито перебуває в самоусуненні перед Б-гом. Слова Еліші «перед Яким я стояв» показують це: стояти перед Б-гом означає цілковите самоусунення в Ор Ейн Соф.

12 ובח"י ובכל נפשך היינו שגם בח"י נה"ב [נפש הבהמית] ⁵⁰ ה"י [היה] בבח"י אתכפיא ואתהפכא כו'

А рівень «усією душею» означає, що й тваринна душа (нефеш габагаміт) має перебувати в стані підпорядкування й перетворення — «іткафія» (підпорядкування) та «ітгапха» (перетворення) тощо.

Друга самопожертва (месірут нефеш), «усією душею», стосується тваринної душі, яку спершу слід підпорядкувати, а потім перетворити.

שמס"נ [שמסירות נפש] זו אינה באחד אלא בבח"י ברוך שם כבוד מלכותו ⁵¹ כו'. והענין כי הנה נודע שבח"י ממלא כ"ע [כל עלמין] וסוכ"ע הכל נקי בח"י שמי בלבד.

Адже ця самопожертва відбувається не на рівні «Одного», а на рівні «Благословенне Ім'я слави Його царства» тощо. Суть у тому, що, як відомо, рівень світла, що наповнює всі світи (мемале коль альмін), і світла, що охоплює всі світи (совев коль альмін), — усе це називається лише рівнем «Мого Імені».

Ця самопожертва відбувається не на рівні «Одного», а на рівні «Благословенне Ім'я слави Його царства», що говорить про «ім'я» Б-га, а не про Його сутність. Обидва види Б-жественного світла — те, що наповнює всі світи, і те, що їх охоплює, — є лише «Іменем» Б-га.

13 וכמאמר מלך משובח ומפואר עדי עד שמו הגדול. ועדי עד פ"י כל העליות שמעולם עד עולם בעילוי אחר עילוי עוה"ב [עולם הבא] וג"ע [וגן עדן] העליון וימות המשיח ותח"מ [ותחיית המתים] וכמה רבוא רבבות עולמות והיכלות המבואר בזוהר.

Як сказано: «Цар, оспіваний і звеличений навіки-віків (адей ад), — Його велике Ім'я». «Навіки-віків» означає всі піднесення від світу до світу, піднесення за піднесенням: Майбутній світ, Вищий Еденський сад, дні Машіаха й Воскресіння мертвих, а також численні міріади міріадів світів і палаців, описаних у Зоарі.

Ці слова взято з ранкових молитов, у яких прославляють «велике Ім'я» Б-га, величаючи Його «навіки-віків». Альтер Ребе тлумачить слова «навіки-віків» як нескінченні піднесення всіх вищих світів — від Майбутнього світу до незліченних світів, описаних у Зоарі; і все це є прославленням лише Його Імені.

14 ובאמת יש הרבה יותר עד אין קץ וכמ"ש ולגדודיו אין מספר⁵² וגדודיו הן מלאכים שהן בחיי חיצוניי העולמות ומכ"ש [ומכל שכן] נשמות שהן פנימי' [פנימיות / פנימית] עולמות אין זה אלא בבחי' שמו שם כבוד מלכותו.

І справді, їх набагато більше — без кінця, як написано: «Воїнства Його без числа»; Його воїнства — це ангели, які становлять зовнішній вимір (хіцоніют) світів, а тим паче душі, які становлять внутрішній вимір (пніміют) світів. Та все це — лише на рівні «Його Імені», імені слави Його царства.

Насправді світи безмежні, як і незліченні «воїнства» Б-га — ангели. Ангели становлять зовнішній бік світів, а душі — їхній внутрішній бік; однак навіть вони належать лише до «Імені Б-га» — «імені слави Його царства».

כמשל התפשטות המלך במדינה שרק שמו הולך בכל מדינות מלכותו ולא עצמותו ומהותו

Як у притчі про поширення царя по його державі: лише його ім'я проходить усі провінції його царства, а не його сутність і буття.

Ім'я царя сягає кожної провінції його володінь, хоча самого царя там немає.

כך כביכול התפשטות החיות הנמשך מאור א"ס ב"ה להחיות כל הברואים ונפש כל חי אין התפשטות

והמשכה זו רק בבחי' שם שהוא רק זיו והארה בבחי' התפשטות בלבד ונק' אא"ס [אור אין סוף]

Так само, так би мовити, життєва сила, що сходить від Нескінченного світла (Ор Ейн Соф), благословенний Він, щоб оживити всі створіння й душу кожної живої істоти: це поширення і сходження — лише на рівні «імені», яке є тільки саявом і світлом, одним лише поширенням; воно називається Ор Ейн Соф.

Так само Б-жественна життєва сила в усіх створіннях — це лише «ім'я» Б-га, саяво й поширення від Б-га, а не Сам Б-г. Це саяво в хасидському вченні називають Ор Ейн Соф, на відміну від Самого Нескінченного.

אבל עצמות א"ס ב"ה ממש הוא רם ונשא כי אני ה' לא שנית⁵³ כתיב ואין ערוך אליו ית' אפי' [אפילו] כערך טפה מים אוקינוס כו'.

Але сама сутність Нескінченного (Ейн Соф), благословенний Він, незмірно висока й піднесена, адже написано: «Бо Я, Гавая, не змінився», і ніщо не можна порівняти з Ним, благословенним Він, навіть так, як краплю води — з океаном, тощо.

Сама сутність Б-га стоїть понад усім цим і не зазнає змін, як сказано у вірші: «Я, Гавая, не змінився». Усі світи разом не співмірні з Ним — так само, як крапля не співмірна з океаном.

15 והנה הנשמה ונפש האלקי מחמת שהיא בבחי' פנימי' [פנימיות / פנימית] העולמות היא בטלה ונכללת

ביחוד עליון ב"ה לגבי אור א"ס ב"ה ממש מחמת ששורה ומאיר עליה אור א"ס ב"ה

Тепер душа, Б-жественна душа (нефеш елокіс), оскільки належить до внутрішнього виміру (пніміют) світів, перебуває в самоусуненні (бітуль) і включена у вище єднання (іхуда ілаа), благословенний Він, перед самим Нескінченим світлом (Ор Ейн Соф), благословенним Він; адже на ній спочиває і сяє Нескінченне світло, благословенний Він,

Б-жественна душа належить до внутрішнього боку світів, тому природно самоусувається перед Б-гом і включається у «вище єднання», в якому все творіння — ніщо перед Ним. Нескінченне світло безпосередньо спочиває на ній.

ומשכלת ומתבוננת ברוממותו ית' איך שאין להעריך אליו ואני ה' לא שנית⁵⁴ כו'.

і осягає та розмірковує про Його, благословенного, велич: про те, що ніщо не може зрівнятися з Ним, і про слова Імені Б-га (Гавая): «Я, Гавая, не змінився», тощо.

Б-жественна душа також розмірковує про велич Б-га й усвідомлює, що ніщо не зрівняється з Ним: усе творіння не змінює Його.

אבל בהשתלשלות וירידת המדרגות עד סוף המדרגות תחתונות דנה"ב [דנפש הבהמית] המלובשת בגוף

הגשמי ממש. הנה הגשמי הוא מסך מבדיל ומפריד היחוד עליון מחמת שנראה לעיני בשר ליש ודבר

נפרד

Але в ланцюзі послідовного розгортання світів згори вниз (ішталшелут) і зниження рівнів, аж до самого кінця найнижчих рівнів — [тобто рівня] тваринної душі (нефеш габагаміт), вдягненої у справді фізичне тіло, — матеріальне є заслоною, що відокремлює [ii] від вищого єднання, бо тілесному оку все видається самотійним існуванням і окремою річчю.

Однак тваринна душа перебуває внизу ланцюга послідовного розгортання світів і вдягнена у фізичне тіло, а матеріальність стає заслоною, яка приховує вище єднання: тілесному оку речі здаються самотійними й відокремленими від Б-га.

ומ"מ ע"י ירידת הנשמה ונפש אלקי שלא ירדה בשביל עצמה שהרי גם קודם ירידתה היתה בבחי' אשר עמדתי⁵⁵ כו' אלא הירידה היא צורך עליי [עלייה] נפש הבהמית היא להאיר לה הארה מיחוד עליון ב"ה שתוכל גם היא לעלות וליכלל באא"ס [באור אין סוף] ב"ה.

Однак завдяки спуску душі, Б-жественної душі, яка спустилася не заради себе, адже й до свого спуску вона перебувала на рівні «перед Ким я стояв», тощо; її спуск відбувся заради піднесення тваринної душі: щоб осяяти її світлом, яке походить від вищого єднання, благословенний Він, аби й вона могла піднятися та включитися в Нескінченне світло, благословенний Він.

Та Б-жественна душа спустилася в цей світ не заради власної користі: ще до її спуску вона «стояла перед Б-гом». Вона спустилася, щоб піднести тваринну душу, осяяти її відблиском вищого єднання, аби й вона могла піднятися та включитися в Нескінченне світло.

16 והארה והמשכה זו היא מבחי' ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.

Це осяяння і низведення походить із рівня «Благословенне Ім'я слави Його царства навіки віків».

Світло, яке Б-жественна душа осяює в тваринній душі, походить від «Благословенного Імені слави Його царства» — нижчого рівня Імені Б-га.

דהיינו ע"י התבוננות שכל מה שנראה ליש ונפרד אין זה אלא בחי' זיו ושם כבוד מלכותו. ואי לזאת יהיה היש בטל כמו זיו השמש בשמש כו' וכמ"ש במ"א.

Тобто через роздуми про те, що все, що постає як щось існуюче й відокремлене, є не чим іншим, як сяйвом — Іменем слави Його царства. Тому це щось існуюче буде знівельоване, мов сонячне сяйво всередині сонця тощо, як пояснюється в іншому місці.

Це відбувається через роздуми про те, чим насправді є світ: усе, що здається відокремленим, є лише сяйвом царювання Б-га. Коли це зрозуміло, позірне «щось» виявляється знівельованим, мов промінь сонячного світла всередині сонця, де він не має власного існування.

Кров таміда: полум'яне піднесення тваринної душі

17 והנה בעליית נה"ב [נפש הבהמית] ⁵⁶ להתכלל באור א"ס ב"ה גדול מאד ורב כחה שהיא בחי' בע"ת [בעלי

תשובה] דמשכין בחילא יתיר. ⁵⁷

А тепер: коли тваринна душа (нефеш габагаміт) підноситься, щоб злитися з Нескінченним світлом (Ор Ейн Соф), благословенний Він, її сила надзвичайно велика й потужна, адже вона належить до рівня баалей тшува (тих, хто повертається), які «притягують із більшою силою».

Коли тваринна душа підноситься, її сила більша, ніж сила Б-жественної душі, подібно до сили тих, хто повертається (баалей тшува), про яких Зогар каже, що вони притягують із більшою силою, ніж цілковито праведні.

כי נה"ב [נפש הבהמית] נלקחה מחיות הקודש שבמרכבה. ⁵⁸ והחיות נושאות את הכסא ^{59, 60, 61} ודמות

כמראה אדם עליו מלמעלה. ⁶²

Бо тваринну душу було взято від святих Хайот (живих істот) Колісниці. А Хайот несуть Престол, і «подоба, що має вигляд людини над ним, згори».

Корінь тваринної душі — у святих Хайот, живих істотах із видіння Єхезкеля, які несуть Б-жий Престол; над ним — «подоба, що має вигляд людини». Отже, її корінь дуже високий.

18 וברעש גדול מתנשאים. וזה היה ענין דם התמיד צפונה לפני ⁶³ הוי"ה שהקרבנות היו בנפש הבהמה

להעלותה לשרשה שנלקחה מבחי' פני שור שבמרכבה.

«І з великим шумом вони здійснюються». У цьому й полягав зміст крові таміда (постійної щоденної жертви), [заколеного] «на північному боці перед Ім'ям Б-га (Гавая)»: адже жертвоприношення стосувалися душі тварини, щоб піднести її до її кореня, звідки її було взято, — до рівня лику вола в Колісниці.

Хайот (небесні живі істоти) здійснюються «з великим шумом», як описано в ранкових молитвах. Тому кров таміда приносили «на північному боці перед Гаваєю», адже жертвоприношення підносили душу тварини до її кореня — до лику вола в Колісниці.

והתמיד היה מקדשי קדשים ששחיטתן בצפון^{64.65} בחי גבורה שמהשמאל בחי רעש גדול.⁶⁶ וגם צפונה צפון הי

Тамід належав до жертв найвищої святості, які заколюють на півночі, — до рівня стриманості (Гвура), що належить до лівої сторони й рівня «великого шуму». Крім того, цфона («на північному боці») — це цафун гей, «прихована літера гей»,

Тамід був однією з жертв найвищої святості, яких заколювали на північному боці жертовника. Північ — це Гвура, ліва сторона, джерело «великого шуму»; крім того, слово цфона («північ») можна прочитати як цафун гей — «прихована гей».

דהיינו בחי ה' אחרונה של שם הוי"ה שהוא בחי העלם וצמצום א"ס כ"ה שמחמת זה היה הרעש.

тобто рівень останньої літери гей Імені Гавая, що є рівнем приховання й скорочення (цимцум) Нескінченного (Ейн Соф), благословенного, — і саме через це лунав шум.

Прихована гей — це остання гей Гаваї, Малхут, де Нескінченний приховує Себе й здійснює цимцум. Саме це приховання породжує «шум» — бурхливе прагнення.

וזהו צפונה לפני הוי"ה. שמבחי צפונה שהוא בחי רעש גדול מתנשאים ונושאים את הכסא דמות כמראה אדם למעלה מבחי אדם לפי ששרשם מעולם התהו לפני מלך מלך לבני ישראל.⁶⁷

Ось що означає «на північному боці перед Гаваєю»: з рівня «північного боку», який є рівнем «великого шуму», вони здіймаються й несуть Престол, подобу, схожу на вигляд людини, вище за рівень людини; адже їхній корінь — у світі Тогу (Хаосу), «перед тим, як будь-який цар запанував над дітьми Ізраїлю».

Із цього місця шуму хайот підносяться вище за рівень самої «людини», навіть несучи Престол із подобою людини на ньому. Їхній корінь — у Тогу, світі, який існував «перед тим, як будь-який цар запанував над Ізраїлем».

19 והנה הוי"ה יו"ד חכמה כו' בחי אדם. משא"כ ברעש גדול מתנשאים למעלה מבחי אדם. וזהו לפני הוי"ה מקור בחי הוי"ה שמשם נמשך להיות התהוות בחי הוי"ה.

Тепер, Ім'я Б-га (Гавая), [у якому] йуд [е] мудрістю (Хохма), тощо, — це рівень людини; тоді як «з великим шумом вони підносяться» вище за рівень людини. Це і є «перед Гаваєю»: джерело рівня Гавая, звідки походить саме становлення рівня Гавая.

Гавая, чий йуд — Хохма, відповідає «людині» — упорядкованій будові сфер духовного прояву (сфірот). Піднесення «з великим шумом» сягає вище за цей рівень — до того, що вірш називає «перед Гаваєю», до джерела, з якого постає сама Гавая.

והנה כמו שדם התמיד היו מקריבים מנפש הבהמה ממש כך התפלה במקום הקרבנות היא בעליות והתכללות נפש הבהמית שבאדם שהיא ג"כ ברעש גדול בחי' רשפי אש⁶⁸ והתלהבות בתשוקה וצמאון כו'.

І так само, як приносили в жертву кров таміду [щоденної жертви] — із самої душі тварини, так і молитва, що замінює жертвоприношення, полягає в піднесенні та включенні тваринної душі (нефеш габагаміт) людини; вона також підноситься «з великим шумом»: це рівень вогняних спалахів і палкого запалу, прагнення й спраги тощо.

Як у Храмі приносили в жертву кров справжньої тварини, так молитва підносить «тваринне» в людині — тваринну душу. Її піднесення також відбувається «з великим шумом»: із палаючим запалом, прагненням і спрагою до Б-га.

20 וזהו אדם ובהמה תושיע⁶⁹ הוי"ה בחי' בהמה שבאדם תושיע להיות בה ג"כ המשכת בחי' הוי"ה.

Це — «Людину й тварину спасаєш Ти» (звернення до Імені Б-га (Гавая)): аспект тварини в людині Ти спасаєш, щоб і в ньому відбулося притягнення рівня (бхіни) Гавая.

Вірш «Людину й тварину спасаєш Ти, Гавая» тлумачиться як такий, що говорить про тварину в людині. Б-г спасає також тваринну душу, щоб і в неї було притягнуте світло Гавая.

וצמאון זה ותשוקה זאת היא בחי' בכל לכבך⁷⁰ שכלב יש ב' חללים⁷¹ חלל הימני מלא אויר ורוח.

Ця спрага й це прагнення — бхіна «усім своїм серцем». Адже в серці є дві камери: права камера наповнена повітрям і диханням,

Прагнення тваринної душі — це любов до Б-га «усім своїм серцем», що, за тлумаченням мудреців, означає любов обома нахилами. Серце має дві камери, і права наповнена повітрям та диханням.

וחלל השמאלי מלא דם שהדם הוא הנפש⁷² רביעית דם שהנפש תלוי בו משכנו בלב ששם יסוד האש והחום הטבעי.

а ліва камера наповнена кров'ю, адже «кров — це душа»; ревіїт (чверть лога) крові, від якої залежить душа, перебуває в серці, де містяться стихія вогню й природне тепло.

У лівій камері міститься кров, а «кров — це душа»: життєво важлива міра крові — ревіїт, від якої залежить життя, — перебуває в серці. Там само містяться стихія вогню й природне тепло тіла.

כְּנוּדַע שְׁכַנְפִי הִרְיָאָה⁷³ מִנְשַׁבִּי [מִנְשַׁבִּים] עַל הַלֵּב לִקְרָרוֹ מִחֲמִימוֹת וְשֵׁם הוּא מִשְׁכֵּן הַתְּשׁוּקָה וְצִמְאוֹן
הָאֱלֹקִי לְהַעֲלוֹת וּלְהַתְּכַלֵּל בְּאוֹאִ"ס [בְּאוֹר אֵין סוּף] ב"ה:

Як відомо, частки легень обвівають серце, охолоджуючи його жар. І саме там міститься оселя Б-жественного прагнення й спраги — піднятися й включитися в Нескінченне світло (Ор Ейн Соф), благословенний Він.

Легені охолоджують жар серця. Саме в цій гарячій лівій камері виникають Б-жественне прагнення й спрага: це власний вогонь тваринної душі, тепер спрямований на те, щоб включитися в Б-га.

וְהָנָה אַחֲרֵי בַחִי הַהֶעֱלָאָה וְהַתְּכַלְלוֹת זֶה רוּחַ אֵייתִי רוּחַ⁷⁴ וְאַמְשִׁיךְ רוּחַ לְהַמְשִׁיךְ אוֹאִ"ס [אוֹר אֵין סוּף] ב"ה
לְמַטָּה כְּמִים הַפְּנִים.⁷⁵

Тепер, після цього піднесення й включення, «дух приносить дух і притягує дух»: щоб притягнути Нескінченне світло (Ор Ейн Соф), благословенний Він, униз, «як вода [відображає] обличчя до обличчя».

Після того як душа підноситься, діє принцип Зогару: дух, що підноситься знизу, притягує дух згори. Як вода відображає обличчя, так Б-г відповідає на піднесення душі, притягуючи вниз Своє світло.

כֶּשֶׁם שֶׁמִּבְטֵל א"ע [אֶת עֲצָמוֹ] מִישׁ לֹאֵין כֵּךְ נִמְשָׁךְ מִלְּמַעְלָה מֵאֵין לִישׁ שֶׁתְּהָא הַשְּׂרָאָת אוֹאִ"ס [אוֹר אֵין סוּף]
ב"ה מִמַּשׁ לְמַטָּה כְּמוֹ לְמַעְלָה.

Так само, як людина здійснює самоусунення (бітуль) — переходить від «є» до «ніщо», — так згори притягується вниз, від «ніщо» до «є», щоб саме Нескінченне світло, благословенний Він, перебувало внизу так само, як угорі.

Душа робить себе «ніщо», і у відповідь світло Б-га спускається від «ніщо» до «чогось». Тоді Нескінченне світло перебуває внизу так само, як угорі.

Тора, цдака і шолом порятунку

22 ובכל נפשך⁷⁶ בכל כחות הנפש מחדו"מ [מחשבה דבור ומעשה]. וגם כל נפש כלולה מנר"נ [מנפש רוח נשמה].

ועיקר הנפש היא המשכלת⁷⁷ כ"ח לפום שעורא דיליה. יש מארי מקרא. ויש מארי משנה ותלמוד.

«Усією своєю душею» — усіма силами душі: думкою, мовленням і дією. Крім того, кожна душа складається з нефеш, руах і нешама (рівнів душі). А головною частиною душі є її інтелектуальна сила, причому міра її в кожного своя: є знавці Писання, а є знавці Мішни й Талмуду.

«Усією своєю душею» означає всіма силами й одягами душі, її рівнями нефеш, руах і нешама. Головне серед них — інтелект, і в кожній людини він має свою міру: хтось знає Писання, а хтось — Мішну й Талмуд.

וזהו ענין הדלקת הנרות. אלא שבין הערבים מדליק כל ז' הנרות ובבקר בשעת הטבת שתי נרות היה מדליק נר הששי אחר הטבתו ואח"כ מדליק נר הז'.

У цьому й полягає сенс запалювання світильників. Однак у сутінках він запалював усі сім світильників, тоді як уранці, під час підготовки двох світильників, запалював шостий після того, як підготував його, а потім запалював сьомий.

Внесення світла Тори в інтелект кожної людини — це запалювання світильників. Маамар нагадує про відмінність: у сутінках запалювали всі сім світильників, а вранці — спершу шостий, а потім сьомий.

23 והוא כענין ותורה אור⁷⁸ להיות מאיר אור התורה בכל נפשך נפש השכלי [השכלית]. ומזה בא לבחי'

ובכל מאדך בכל ממונך⁷⁹ היא בחי' הצדקה שהיא סתם מצוה מעשיית.

Це подібне до слів «і Тора — світло»: світло Тори має осяювати «всю твою душу» — інтелектуальну душу. Звідси людина переходить до рівня «всією своєю силою», тобто всім своїм майном, — рівня милостині (цдаки), яка і є [тим, що називають] «міцвою» без уточнення, міцвою практичної дії.

«І Тора — світло» — це світло Тори, що осяює інтелект; це служіння «всією душею». Звідти людина досягає рівня «всією своєю силою», що мудреці тлумачать як «усім своїм майном»: милостині, яку Талмуд просто називає «міцвою».

כְּנוּדַע שֶׁהַמִּצְוֹת שֶׁהֵן בַּעֲשִׂיַּה גִשְׁמִי [גִשְׁמִיִּים / גִשְׁמִיּוֹת / גִשְׁמִיִּת] הֵן בְּכַחַי קִטְרַת הַנֶּעֱשֶׂה מִסִּמְמָנִים שֶׁאֵין בָּהֶם טַעַם וְאֵינָם מִמִּין מֵאֵכֶל.

Як відомо, міцвот, що виконуються фізичною дією, належать до рівня (бхіни) пахошів: вони складаються зі спецій, які не мають смаку й не належать до категорії їжі.

Усі міцвот, що виконуються фізичною дією, подібні до пахошів. Їхні спеції не мали смаку й не були їжею, так само як фізичні дії самі по собі не несуть розуміння.

24 ומהם נעשה בחיי ריח העולה למעלה לחזק את המוח ולהשיב את הנפש שראשית גילוי כלליות הנפש הוא כמוחין שכראש ופעולות הריח היא שלא תהיה הנפש בבחי' הסתלקות מן המוחין רק שתשוב ותתגלה מהעלם אל הגילוי.

Від них утворюється пахош, що підноситься вгору, зміцнює розум і повертає душу. Адже перше розкриття душі як цілого відбувається в інтелектуальних силах (мохін) у голові, а дія пахошів полягає в тому, щоб душа не віддалялася від інтелектуальних сил, а поверталася й розкривалася — з прихованого до явного.

Подібно до пахошів кадіння, практичні міцвот виділяють «пахощі», які оживляють душу й зміцнюють розум. Коли людина непритомніє, пахощі повертають душу до мозку, де вона вперше розкривається; так міцвот підтримують присутність душі та її розкриття.

25 וכך הוא ענין המצות. וכללותן היא מצות הצדקה.⁸⁰ שעליה נאמר וצדקה תרומם גוי.⁸¹ שמתרוממת ועולה למעלה מעלה. וכתוב וילבש צדקה כשריון וכובע ישועה בראשו.

Так само і з міцвот: їхнім загальним і сукупним змістом (клалут) є міцва благодійності, про яку сказано: «Благодійність звеличує народ»; вона підноситься й здійснюється дедалі вище. І написано: «Він зодягнувся в благодійність, наче в кольчугу, і в шолом порятунку на Свою голову».

Усі практичні міцвот зводяться до благодійності. Слова «Благодійність звеличує народ» тлумачаться так, що сама благодійність підноситься дедалі вище, а в книзі Ішаягу описано, як Б-г зодягається в благодійність, наче в обладунок, і має на голові шолом порятунку.

שריון הוא מקשקשים רבים. וכך הנה כל פרוטה ופרוטה מצטרפת⁸² לחשבון גדול.⁸³ להיות בחי' שריון שהוא מגן לכל החוסים בו.

Кольчуга [зроблена] з багатьох лусочок. Так само кожна монета долучається до великої суми, утворюючи кольчугу, яка є щитом для всіх, хто знаходить у ній притулок.

Обладунок складається з багатьох маленьких лусочок. Так само кожна пожертвована монета додається до великої суми, і разом вони утворюють захисну кольчугу для всіх, хто знаходить у ній притулок.

וכך הצדקה נעשה בחי' מגן ומחסה שלא יהיה יניקת הקליפה וסטי"א [וסטרא אחרא]. ונעשה בחי' כובע ישועה בראשו:

Так само благодійність стає щитом і сховищем, щоб оболонка (кліпа) та інша сторона (сітра ахра) не отримували живлення; і вона стає «шоломом порятунку на Його голові».

Благодійність захищає людину, щоб оболонка (кліпа) та інша сторона (сітра ахра) не могли жити від неї. Крім того, вона стає «шоломом порятунку» — цей образ пояснюється в наступних абзацах.

26 וביאור ענין זה הנה כתיב עטרת תפארת⁸⁴ שיבה⁸⁵ בדרך צדקה תמצא. שמבחי צדקה⁸⁶ נעשה בחי'

עטרת תפארת שיבה היא בחי' הדרת פנים יאר ה' פניו כו'

Пояснення цього: написано: «Сивина — вінець слави; її знаходять на шляху цдаки». Завдяки цдаці постає «вінець слави, сивина» — рівень величі обличчя: «Нехай Ім'я Б-га (Гавая) осяє Своїм обличчям» тощо,

У книзі Приповістей сказано, що вінець сивини «знаходять на шляху цдаки». Сивина уособлює велич обличчя — сійво обличчя Б-га у священницькому благословенні; згідно з маамаром, це постає завдяки цдаці.

בחי' פנימיות היא בחי' תעלומות לב⁸⁷ ופנימית הלב שמתאחדת עם המוח בבחי' תרין ריעין דלא מתפרשין. כי חיצוניות הלב אינה מתאחדת עם המוח שהמוח ברשותו להשכיל ולהתבונן בגדולת א"ס ב"ה.⁸⁸

внутрішній вимір (пніміют), тобто «приховане в серці», внутрішній вимір серця, яке стає одним цілим із розумом, як «двоє друзів, що ніколи не розлучаються». Адже зовнішній вимір (хіцоніют) серця не стає одним цілим із розумом: розум підвладний людині, і вона може осягати й розмірковувати про велич Нескінченного (Ейн Соф), благословенний Він,

Обличчя Б-га означає Його внутрішній вимір, якому в людині відповідає внутрішнє серце — «приховане в серці». Внутрішнє серце завжди єдине з розумом, але зовнішнє серце — ні. Людина може обрати розмірковувати розумом про велич Б-га, але, як сказано в наступному абзаці, почуття зовнішнього серця не перебувають під її контролем.

27 ואעפ"כ [ואף על פי כן] **חיצוניות הלב אינה ברשותו אבל פנימי** [פנימיות / פנימית] **הלב היא מתאחדת ממש עם המוח. ומחמת הצדקה נעשה בחי' ריח המשיב את הנפש ומאיר גילוי המוח להתאחד בפנימית הלב.**⁸⁹

І все ж зовнішній вимір серця не підвладний людині, тоді як внутрішній вимір серця справді стає єдиним із розумом. Завдяки цдаці (благодійності) виникає пахош, що відновлює душу й дає світлу розуму засяяти, щоб воно з'єдналося з внутрішнім виміром серця.

Зовнішній вимір серця не підвладний людині; внутрішній вимір серця завжди єдиний із розумом. Цдака породжує «пахош», що оживляє душу й дає світлу розуму засяяти у внутрішньому вимірі серця.

וזוהו שמן וקטורת ישמח לב.⁹⁰ **זה הקב"ה דכתיב צור לבני.**⁹¹ **דכמו שהלב ממשיך חיות לכל האיברים. כך הנה כתיב ואתה מחיה את כלם.**⁹²

Ось що означають слова: «Олія та пахоші звеселяють серце»: мається на увазі Святий, благословенний Він (Кудша бріх ху), адже сказано: «Скеля мого серця». Бо так само, як серце передає життєву силу всім органам, так і написано: «А Ти даєш життя всім їм».

У книзі Приповістей сказано: «Олія та пахоші звеселяють серце», а в Псалмах Б-г названий «Скелею мого серця». Як серце дає життя кожному органу, так Б-г дає життя всьому; отже, «серце», яке звеселяється, — це Сам Б-г.

28 ושמחת הלב היינו בחי' גילוי פנימיות דהיינו בחי' פנימית אור א"ס ב"ה אין ערוך אליו כו'.

Радість серця — це розкриття внутрішнього виміру (пніміют), тобто пніміют Нескінченного світла (Ор Ейн Соф), благословенний Він, з яким ніщо не зрівняється, тощо.

Радість серця означає розкриття пніміют Ор Ейн Соф, з яким ніщо не може зрівнятися.

וע"י הצדקה שהוא בחי' בטול היש לאין שנותן חיי נפשו מיגיעו. נמשך מלמעלה המשכה ליש מאין ממש הוא בחי' פנימית אור א"ס ב"ה ממש.⁹³

І завдяки цдаці, яка є самоусуненням (бітуль) сущого в «ніщо», адже людина віддає те, що здобула своєю працею, — життя своєї душі, — згори притягується до сущого з самого «ніщо» саме пніміют Ор Ейн Соф, благословенний Він.

Коли людина дає цдаку, вона віддає гроші, зароблені власною працею, а це частина самого її життя; так вона самоусуває своє «щось» у «ніщо». Натомість пніміют світла Б-га притягується згори вниз — з «ніщо» до «чогось».

29 וזו היא בחי' עושים רצונו של מקום.⁹⁴ כי הנה רצון הוא בבחי' שינוי. ואני הוי"ה לא שנית⁹⁵ כתיב.

Це і є рівень «виконання волі Всюдисущого (Макома)». Адже воля підлягає зміні, тоді як про Ім'я Б-га (Гавая) написано: «Я, Гавая, не змінився».

Мудреці говорять про Ізраїль, який «виконує волю Всюдисущого (Макома, буквально — „Місця“»). Воля передбачає зміну: від небажання до бажання, тоді як Б-г каже: «Я, Гавая, не змінився».

אלא ישראל עושים רצונו ש"מ [של מקום] להיות התפשטות רצונו ית' בבחי' מקום שהן הן המצות שהן רצונו ית' המלוכשות בעשי' [בעשיה] גשמית בבחי' מקום וזמן.

Але Ізраїль виконує волю Всюдисущого, [спричиняючи] поширення Його волі, благословенний Він, у вимірі місця: це і є міцвот, які є Його волею, благословенний Він, облеченою у фізичну дію, в місці й часі.

Виконання Ізраїлем міцвот спричиняє поширення волі Б-га в «місце». Міцвот — це Його воля, облечена у фізичні дії, пов'язані з простором і часом.

30 ותרי"ג מצות דאורייתא וז' דרבנן הם תר"ך עמודי אור.^{96,97} כמו עמוד המחבר מעלה ומטה להיות

אוא"ס [אור אין סוף] שבבחינת פנימית שלמעלה מעלה מגדר עלמין שורה ומתלבש בבחי' רצון בתרי"ג מצות דאורייתא וז' דרבנן המלוכשות בגשמיות.

613 міцвот Тори та сім міцвот, установлених мудрецами, — це 620 стовпів світла, подібних до стовпа, що з'єднує верхнє й нижнє; так Нескінченне світло (Ор Ейн Соф), благословенний Він, у внутрішньому вимірі (пніміют), що незмірно вище за межі світів, перебуває й облачається у волю (рацон) — у 613 міцвот Тори та сім міцвот мудреців, облечених у матеріальні речі.

613 міцвот Тори та сім міцвот, встановлених мудрецами, разом становлять 620 — числове значення слова «вінець» (Кетер), і їх називають 620 стовпами світла. Подібно до стовпів, що з'єднують верхнє й нижнє, вони дають внутрішньому світу Б-га, яке незмірно вище за світи, спочивати у фізичних діях як Його воля.

31 ולכך נקי מעשה הצדקה כובע ישועה. כי ישועה מלשון וישע⁹⁸ ה' אל הבל⁹⁹ כו'. שפונה אל תפלתו דהיינו שגורם להיות הקב"ה פונה בעצמו ובכבודו להמשיך גילוי עצמותו ומהותו ממש.

Тому вчинок благодійності називають «шоломом спасіння (ешуа)». Адже ешуа походить від того самого кореня, що й «I Im'я Б-га (Гавая) звернулося (вайіша) до Гевеля» тощо, тобто Він звернувся до його молитви. Іншими словами, [благодійність] спонукає Святого, благословенний Він (Кудша бріх ху), звернутися Самим Собою і у всій Своїй славі, щоб низвести розкриття самої Його сутності й буття.

Благодійність називається «шоломом спасіння (ешуа)», бо ешуа пов'язане зі словами «I Гавая звернувся (вайіша) до Гевеля», тобто Він звернувся до його приношення й молитви. Благодійність спонукає Б-га «звернутися» Самим Собою, щоб розкрити саму Його сутність.

וגילוי זה מתחלק לש"ע [לש"ע (370)] נהורין¹⁰⁰ והוא מקור התפארת שיבה בחי' הדרת פנים כדכתיב גבי כהנים ומגבעות תעשה להם¹⁰¹ לכבוד ולתפארת שהמגבעות שהם בחי' הכובע ישועה נמשך להיות בחי' תפארת שיבה¹⁰² והדרת פנים.

Це розкриття поділяється на 370 світел і є джерелом «краси сивини» — величі обличчя, як сказано про коенів (священників): «I зробиш для них шапочки на честь і на славу»: шапочки, які є «шоломом спасіння», низводяться, щоб стати «красою сивини» й величчю обличчя.

Це розкриття поділяється на 370 світел — джерело «краси сивини», сяйного обличчя. Шапочки священників, «на честь і на красу (Тіферет)», є шоломом спасіння, що стає Тіферет сивини.

РОЗДІЛ 7 • ¶32-33

Частини жертви й жир: насолода Б-гом

32 וזהו עטרת תפארת שיבה וכ"ז [וכל זה] בדרך צדקה תמצא¹⁰³ כי מבחי' צדקה נעשה בחינת כובע ישועה להמשיך בחינת הדרת פנים יאר ה' פניו בחינת פנימיות כנ"ל. ואחר כך בחינת איברים. שבקרבות היו שני דברים דם וחלב.^{104, 105}

Це і є «Сивина — вінець слави», і все це «знаходиться на шляху благодійності»: адже завдяки благодійності постає «шолом спасіння», щоб притягнути вниз велич обличчя: «Нехай Im'я Б-га (Гавая) осяє Своє обличчя», тобто рівень внутрішнього виміру, як пояснювалося вище. А після цього [настає] рівень членів тіла, адже в жертвоприношеннях було дві речі: кров і жир.

Підсумовуючи: благодійність породжує шолом спасіння, який притягує вниз сяйво обличчя — внутрішній вимір Б-га. Тепер маамар переходить до членів жертви: жертвоприношення мали дві складові — кров і жир.

33 והדם קודם לנרות. וקטורת היא בחינת ככל לבכך והאיברים שהן החלב היה אחר הנרות והקטרת.

Кров передує світильникам і кадінню; кров відповідає рівню «усім серцем»; а члени тіла, тобто жир, ішли після світильників і кадіння.

Порядок був такий: спершу кров, потім світильники й кадіння, а потім члени тіла, ототожнені тут із жиром. Кров символізує любов до Б-га «усім серцем» — палке прагнення, про яке йшлося в абзаці 20 (друкована крапка після слів «світильники» змусила б віднести «усім серцем» до кадіння, однак ті самі слова «перед світильниками й кадінням» трапляються в абзаці 10, а кадіння пов'язано зі словами «усією твоєю силою» в абзаці 23).

והענין כי החלב הוא בחי' התענוג כמו שאנו רואים שמי שהוא בעל תענוג יש לו רכוי חלב.

Пояснення полягає в тому, що жир відповідає рівню насолоди, адже ми бачимо: той, хто живе в насолоді, має багато жиру.

Жир символізує насолоду: той, хто живе в задоволенні, повнішає. Отже, члени тіла й жир уособлюють насолоду душі.

והיינו להיות כל חלב¹⁰⁶ להוי"ה שיתענג על ה' בשמחה ובטוב לכב מרוב כל¹⁰⁷

Тобто «весь жир — для Імені Б-га (Гавая)»: людина має насолоджуватися Б-гом із радістю та веселістю серця — більше, ніж великою кількістю будь-яких благ,

«Весь жир — для Гаваї» означає, що людина має знаходити всю свою насолоду в Б-гові, радіючи й веселячись більше, ніж будь-якій кількості благ.

ולא יהיה לו תענוג אחר כלל ועי"ז והיו הדברים האלה¹⁰⁸ אשר אנכי מצוך כו'. ואנכי ממש מצוך כו' שע"ז יהיה בעיניו מתיקות התורה כו':

і взагалі не мати жодної іншої насолоди. Завдяки цьому «ці слова, які Я наказую тобі», тощо, [будуть у твоєму серці]; і «Я» Сам наказую тобі, тощо, — завдяки цьому Тора буде здаватися йому солодкою, тощо.

Він узагалі не повинен мати іншої насолоди. Тоді «ці слова, які Я наказую тобі» відчуються як наказані Самим Б-гом («Я»), і Тора смакує солодко.

Ханука як посвячення

34 ומעתה נבא לבאר ענין חנוכה מה שמברכין להדליק נר חנוכה. ומה ענין חנוכת המזבח¹⁰⁹ וחנוכת

הבית.^{110, 111}

Тепер перейдемо до пояснення суті Хануки: [i] чому ми промовляємо благословення «запалити ханукальну свічку»; а також що означає освячення (ханука) жертовника та освячення Храму.

Маамар тепер переходить до самої Хануки та до благословення над ханукальною свічкою. Ханука означає «освячення», тому тут також порушується питання про освячення жертовника і Храму.

הנה כתיב חנוך לנער¹¹² ע"פ דרכו. שהוא כשרוצים ללמדו. והרי הוא רחוק מזה צריך לחנכו.

Написано: «Виховуй (ханох) юнака відповідно до його шляху». Тобто коли хочуть навчити його, а він ще далекий від цього, його треба виховувати.

У Книзі Притч сказано: «Виховуй (ханох) юнака відповідно до його шляху». Хінух (виховання) потрібен тоді, коли дитина ще далека від того, чого має навчитися.

35 והחינוך הוא במתנות רבות שנותנים לו.¹¹³ אך הנה כתיב נער הייתי שרו¹¹⁴ ש"ע [של עולם] אמרו

שהחיות המתפשט בכל העולמות לכל חד לפום שיעורא דיליה הוא בבחי' נער.

Навчання здійснюється за допомогою численних дарів, які йому дають. Але написано: «Я був юнаком (наар)»; [Мудреці] сказали, що Князь світу промовив [цей вірш]: тобто життєва сила, що поширюється в усіх світах, у кожному — відповідно до його міри, перебуває на рівні юнака.

Дитину навчають, даючи їй численні дари. Мудреці кажуть, що слова «Я був юнаком» промовив Князь світу; це означає, що вся життєва сила, яка поширюється світами, — у кожному відповідно до його міри — перебуває на рівні «юнака».

וכמ"ש והוא נער את בני בלהה¹¹⁵ כו'. שם הקטנה רחל.¹¹⁶ ה' קטנה בחי' מלי' ה' אחרונה של שם הוי"ה להיות ומלכותו בכל משלה.¹¹⁷ להוות הנבראים מאין ליש הוא בבחי' קטנה לפי שהיא בבחי' גבולים ומצרים.

Як написано: «І він був юнаком із синами Білги», тощо; [i] «ім'я меншої (га-кетана) було Рахель»: гей кетана, «мала літера гей», — це рівень царювання (Малхут), остання літера, якою завершується Ім'я Б-га (Гавая), завдяки якій «Його царювання панує над усім». Щоб привести створіння з небуття до буття, вона перебуває на рівні «малого», бо перебуває в межах і обмеженнях.

Йосеф «був юнаком» із синами Білги, а Рахель була «меншою» — га-кетана, що в цьому маамарі прочитується як гей кетана, «мала літера гей». Ця мала гей — Малхут, остання гей Гаваї, через яку Б-г царює і творить; вона «мала», бо для творення потрібні межі.

36 ולגבי א"ס ב"ה שכשמו כן הוא אין לו סוף כו' נקי כל כללות החיות בשם קטנות שאין ערוך אליו ית'. ולכן כתיב מי יקום יעקב כי קטן הוא.¹¹⁸

У порівнянні з Нескінченним (Ейн Соф), благословенний Він, Який, як свідчить Його ім'я, не має кінця тощо, вся сукупність життєвої сили називається «малістю», адже вона ні в яке порівняння не йде з Ним, благословенним Він. Тому й сказано: «Як устоїть Яаков, адже він малий?»

У порівнянні з Нескінченним, усе Б-жественне життєве начало у світах є «малим». Тому пророк і каже: «Як устоїть Яаков, адже він малий?»

כי יעקב מבריח מן הקצה אל הקצה^{119, 120} ומאחר שיש קצה בראש וקצה בסוף הרי יש לו בחי' גבול¹²¹ וה"ז [והרי זה] בבחי' קטן לגבי א"ס ב"ה.¹²²

Адже Яаков — це перекладаина, що простягається від краю до краю; а оскільки є край угорі й край унизу, вона має межу, і тому мала в порівнянні з Нескінченним, благословенним Він.

Яаков — це «середня перекладаина», що простягається від краю до краю. Усе, що має верхній і нижній краї, має межу, тож навіть Яаков малий перед Нескінченним.

37 וכדי להמשיך אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה ממש בקרבנות דם התמיד ונרות וקטרת ואברים היה המזבח קטן מהכיל

Щоб через жертвоприношення (кров тамід [щоденної жертви], світильники, кадіння та частини тварин-жертв) низвести саме Нескінченне світло (Ор Ейн Соф), благословенний Він, жертвник був замалим, щоб умістити [його].

Жертвоприношення (кров, світильники, кадіння та частини тварин-жертв) мали низвести саме Нескінченне світло. Але жертвник, як і все творіння, був надто «малим», щоб умістити його.

ולכן התנדבו הנשיאים לחנוכת המזבח רבוי מתנות לחנך את המזבח והיה מתנתם מרובה מזה שהקריבו עליו בכ"י [בכל יום] את הכבש אחד¹²³ כו' שהקריבו משל צבור של כל ישראל.

Тому князі добровільно принесли багато дарів для посвячення жертовника, щоб освятити жертовник; і їхній дар був більшим за те, що щодня приносили на ньому, — «одне ягня» тощо, яке приносили за рахунок спільних коштів усього Ізраїлю.

Тож князі колін принесли багато дарів для посвячення жертовника — більше, ніж щоденні жертвоприношення, які приносилися за рахунок коштів усієї громади. Подібно до подарунків, які дають дитині під час її виховання, ці дари «привчили» жертовник вміщати світло.

38 והנשיאים לפי שהיו במעלה יותר משאר כללות ישראל נתנו לחנוכת המזבח מתנה מרובה קערות כסף ופרים וכבשים ועתודים

Князі, оскільки вони стояли на вищому рівні, ніж решта громади Ізраїлю, принесли для посвячення жертовника щедрі дар: срібні чаші, биків, ягнят і козлів,

Князі дванадцяти колін стояли вище за решту Ізраїлю, тому принесли щедрі дари для посвячення жертовника: срібні чаші й багато тварин. Це — «численні дари» хінуху (посвячення), застосованого до жертовника.

כדי שיהיה כח בקרבנות של ישראל להמשיך אור דבר יום ביומו בקרבנות של כל יום ויום.

щоб жертвоприношення Ізраїлю мали силу притягувати світло вниз — «справу кожного дня у свій день» — у жертвоприношення кожного й кожного дня.

Їхні дари надали щоденним громадським жертвоприношенням силу притягувати Б-жественне світло день у день. Посвячення уможливило все, що відбувалося після нього.

וכך היה ענין הנרות דחנוכה בימי חשמונאי שהיונים לא בקשו לשלוח ידם¹²⁴ רק להשכיחם תורתך¹²⁵ ולהעבירם כו' וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] [בב"ר [בבראשית רבה] פ' ט"ז ופ' מ"ד] שאמרו כתבו לכם על קרן השור^{126, 127, 128} כו'.

Так само було з ханукальними світильниками за часів Хасмонеїв: греки не прагнули накласти на них руку, а лише «змусити їх забути Твою Тору і спонукати їх переступити», тощо; як сказали наші благословенної пам'яті мудреці (Берешит Раба, розділи 16 і 44): вони вимагали: «Напишіть на розі вола», тощо.

Ханука тут зіставляється з цим. Як сказано в молитві «Аль га-Нісім», греки прагнули не вбити євреїв, а змусити їх забути Тору; Мідраш розповідає, що вони вимагали від Ізраїлю «написати на розі вола» (що вони не мають частки в Б-зі Ізраїлю).

ופי' לפי שכל העובדי כוכבים יש להם נה"ב [נפש הבהמית] מפני שור אלא שהם מקבלים מבחי' הפסולת והשמרי' [והשמרים] בחי' קרנים וטלפים שמרים ופסולת

Пояснення: усі ідолопоклонники мають тваринну душу (нефеш габагаміт), що походить від лику вола, але отримують вони від рівня відходів і осаду — від рівня рогів і копит, осаду й відходів,

Ця частина спирається на кабалістичне вчення про Колісницю і є тлумаченням. У тексті сказано, що ідолопоклонники, про яких ідеться, також мають тваринну душу, коріння якої — у «лику вола» Колісниці Єхезкіеля, проте вона черпає лише з її зовнішніх, грубих частин — «рогів і копит», які не підносяться до святості.

שאיין עולים ונכללי' [ונכללים] בקדוש' [בקדושה / בקדושת] פני שור שבמרכב' [שבמרכבה] ¹²⁹ שנושאות את הכסא ודמות אדם שעליו מלמעלה שכח זה רק בהנפש אלקית שהוא מבחי' אדם שעל הכסא.

які не підносяться й не включаються у святість лику вола в Колісниці — [небесних істот (Хайот)], що несуть Престол і образ людини на ньому згори; адже ця сила [існує] лише в Б-жественній душі (нефеш елокіс), яка походить від рівня людини на Престолі.

Святий «лик вола» несе Престол, на якому перебуває образ людини. Згідно з текстом, сила підноситься до цієї святості належить Б-жественній душі, що походить від «людини на Престолі».

39 והנה"ב [והנפש הבהמית] היא מבחי' אדם שבחיות שבמרכבה ודמות אחד לארבעתן. ודמות פניהם פני אדם. ¹³⁰ ולכן יש להם כח להמשיך אור א"ס ב"ה ממש.

І тваринна душа (нефеш габагаміт) [Ізраїлю] походить із рівня людини серед хайот [небесних істот] Колісниці: «і всі четверо мали одну подобу», «а подoba їхніх облич була обличчям людини». Тому вони мають силу низвести саме Нескінченне світло (Ор Ейн Соф), благословенний Він.

Це також тлумачення, засноване на кабалі Колісниці. У тексті сказано, що тваринна душа єврея походить з аспекту «людини» серед хайот, адже Єхезкель побачив, що обличчя кожної з них мало подобу людини; тому навіть вона може низвести Нескінченне світло.

והיונים נתקנאו בישראל ורצו שגם ישראל יכתבו על קרן השור שיקבלו מבחי' קרנים וטלפים כנ"ל שלא ליכלל בקדושת אדם העליון.

Греки заздрили Ізраїлю й хотіли, щоб і Ізраїль написав на розі вола, аби черпати з рівня рогів і копит, як сказано вище, і не включатися у святість Вищої Людини.

Текст каже, що греки заздрили цьому й хотіли, щоб Ізраїль «написав на розі вола», тобто черпав лише з його грубих зовнішніх частин. Це не дало б їм включитися у святість «Вищої Людини».

וזהו שאין לכם חלק¹³¹ כו'. והישראל היו חלשים ומעטים בזמן ההוא ואעפ"כ [ואף על פי כן] מסרו נפשם על קדוש השם¹³²

Це [значення слів] «у вас немає частки» тощо. Ізраїльтяни були слабкі й нечисленні в той час, але все ж віддали життя за освячення Імені.

Указ вимагав, щоб Ізраїль заявив, що не має частки в Б-зі. Хоча вони були слабкі й нечисленні, вони віддали життя, щоб освятити Ім'я Б-га.

ובכח מס"נ [מסירות נפש] הי' [היה] להם כח להמשיך אור התורה מחדש והמשכי זו היא בבחי' חנוכה בחי' מתנה מרובה המשכת כובע ישועה להיות עטרת תפארת שיבה כו':

Завдяки силі самопожертви (месірут нефеш) вони змогли низвести світло Тори наново. Це низведення належить до рівня Хануки (посвячення), до рівня щедрого дару: низведення «шолома визволення», щоб він став «вінцем слави — сивиною» тощо.

Їхня самопожертва низвела світло Тори наново. Це і є Ханука — «посвячення», великий дар, що приносить «шолом визволення» і «вінець слави».

РОЗДІЛ 9 • 140-43

Галель і подяка

40 וזהו ענין הלל והודאה כי הלל הוא לי' [לשון] שבח וגם לשון בהילו נרו^{133, 134} כו'. הארה בבחי' גילוי

У цьому й полягає зміст галелю та подяки. Адже галель означає хвалу, але це також вираз із вислову «коли сяяв Його світильник (бегило)» тощо: осяяння, світло в аспекті розкриття.

Тепер маамар відповідає на поставлене на початку запитання про галель і подяку. Галель означає хвалу, але це слово також пов'язане з висловом Йова «коли сяяв Його світильник (бегило)», тобто зі світлом і розкриттям.

וזה נמשך מזה כי מחמת השבח שמשבחים את האדם¹³⁵ במעלות ומדות שיש בו מעוררים את המעלות ומדות שבו לצאת מהעלם לגילוי.

Одне впливає з іншого: адже хвала, якою вихваляють людину за чесноти й якості, що їй притаманні, пробуджує наявні в ній чесноти й якості, щоб вони вийшли зі стану прихованості й виявилися.

Ці два значення пов'язані: хвала за добрі якості пробуджує їх у людині й виводить із прихованості. Хвала розкриває те, що було приховане.

41 וזהו הללויה שיצא שם י"ה מהעלם לגילוי להיות בחי יו"ד חכמה כו' מלמעלה מן החכמה

Це і є «Галелуя»: щоб Ім'я Яг вийшло з прихованості у виявленість, аби проявився рівень йуд — мудрість (Хохма) тощо, джерело якого перебуває вище за Хохму.

«Галелуя» читається як «галель» плюс «Яг»: Ім'я Яг, чий йуд відповідає Хохмі, виводиться з прихованості у виявленість. Світло, яке розкривається, походить із рівня, вищого за Хохму.

כי חכמה כ"ח מ"ה [מה] בגימטריא אדם¹³⁶ והמשכת בחי אדם שעל הכסא הוא מבחי שלמעלה מעלה מבחי אדם הוא בחי אור א"ס ב"ה ממש ועיי' נעשה בחי שם י"ה תרין ריעין דלא מתפרשין¹³⁷

Бо Хохма — це «коах ма» («сила Ма»), а Ма має таке саме числове значення, як Адам («людина»); притягнення рівня людини на Троні походить із рівня, що незмірно вищий за рівень людини, — від самого Нескінченного світла (Ор Ейн Соф), благословен Він. Завдяки цьому постає Ім'я Яг — «двоє друзів, які ніколи не розлучаються».

Хохма читається як «коах ма» — «сила Ма», а Ма (45) дорівнює Адамові, тобто «людині». «Людина на Троні» притягується з рівня, що перебуває незмірно вище за рівень людини, — від самого Нескінченного світла. Тому Хохма і Біна (йуд і гей, Яг) стають «двома друзями, які ніколи не розлучаються».

ואח"כ הללו את שם¹³⁸ ה' להיות המשכת חכמה במדות שתהיינה גם המדות בבחי בטול לך ה' הגדולה כו'.

А після цього — «Прославляйте Ім'я Б-га (Гавая)»: щоб Хохма була притягнута до атрибутів, аби й атрибути перебували у стані самоусунення (бітуль): «Тобі, Гавая, належить велич» тощо.

Псалом продовжується словами «Прославляйте Ім'я Б-га (Гавая)» — це читається як подальше притягнення Хохми до емоцій. Тоді й емоції перебувають у стані самоусунення перед Б-гом.

אך כ"ז [כל זה] ההילול והשבח להמשיך מההעלם לגילוי הוא ע"י עבדי ה' שהם בבחי עבדים שמקבלים עליהם עומ"ש [עול מלכות שמים] בבחי שום תשים¹³⁹ כו'

Проте все це прославлення й вихваляння, що виводять із прихованості у виявленість, відбувається завдяки «слугам Гаваї», які подібні до слуг, що приймають на себе ярмо Небесного Царства (кабалат оль), — за зразком слів «ти неодмінно поставиш [над собою царя]» тощо.

У псалмі сказано: «Прославляйте, слуги Гаваї». Це розкриття відбувається завдяки тим, хто служить як слуги й приймає на себе ярмо Небесного Царства, подібно до того, як приймають царя («ти неодмінно поставиш над собою царя»).

וכמ"ש במ"א שבח"י הלל והשבח הזה והמשכה זו היא בחי' מאה ברכות שחייב אדם לברך ¹⁴⁰ בכל יום שהוא בחי' הברכה והמשכה מהעלם אל הגילוי.

Як пояснюється в іншому місці, цей рівень прославлення й вихваляння та це притягнення відповідають рівню ста благословень, які людина зобов'язана промовляти щодня; це рівень благословення і притягнення з прихованості у виявленість.

Це прославлення відповідає ста благословенням, які євреї має промовляти щодня. Благословення (браха) означає притягнення з прихованості у виявленість.

42 וזהו יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם. ¹⁴¹ מעתה מהתחל' [מהתחלת] הזמן שהוא בבחי' מלכותו ית' שאז שייך ל' [לשון] זמן מלך מלך כו' כמ"ש במ"א ¹⁴²

Це означає: «Нехай Ім'я Б-га (Гавая) буде благословенне віднині й повіки». «Віднині» — від початку часу, який належить до рівня Його царювання (Малхут), — благословенний Він, — адже тоді доречно говорити про час: «[Б-г] царює, [Б-г] царював» тощо, як пояснюється в іншому місці.

Псалом продовжується словами: «Нехай Ім'я Б-га (Гавая) буде благословенне віднині й повіки». «Віднині» — це початок часу, який починається з царювання Б-га, Малхут: лише тоді доречно говорити про час, як у словах «Б-г царює, Б-г царював», як пояснюється в іншому місці.

ועד עולם היינו שיומשך ויתפשט עד סוף כל המדרגות שיהי' [שיהיה] גילוי אלקות כו'.

«І повіки» — щоб воно було притягнуте вниз і поширилося до кінця всіх рівнів, аби розкрилася Б-жественність тощо.

«І повіки» означає, що благословення має поширитися вниз, аж до найнижчих рівнів, щоб Б-жественність розкрилася всюди.

43 וכי' [וכל זה] בחי' הלל והללויה להמשיך מההעלם אל הגילוי. אבל בחי' הודאה הוא בחי' שוב שצ"ל רצוא ושוב ¹⁴³

Усе це — рівень Галеля й Галелуї, що виводять приховане до розкриття. Але вдячність (годаа) є рівнем «повернення», адже має бути «big і повернення».

Галель виводить приховане до розкриття. Вдячність (годаа) — протилежний рух, «повернення»: хайот (небесні живі істоти) описуються як ті, що «біжать і повертаються».

ולמעלה נקי מטי ולא מטי שבאמת אין א"ס [אור אין סוף] ב"ה בגילוי ממש בזה"י [בזמן הזה] כ"א לע"ל
[לעתיד לבוא] ונגלה כבוד הוי"ה ¹⁴⁴ כי עין בעין ¹⁴⁵ כו'

Угорі це називається «досягненням і недосягненням». Адже насправді Нескінченне світло (Ор Ейн Соф), благословенний Він, у цю добу не розкривається по-справжньому, а лише у прийдешню добу: «І відкриється слава Імені Б-га (Гавая)», «бо око в око» тощо,

Угорі це називається «досягненням і недосягненням»: Нескінченне світло Б-га не розкрито по-справжньому нині; це станеться лише у прийдешню добу, коли «відкриється слава Гаваї» й її побачать «око в око». Отже, кожне піднесення нині і досягає, і не досягає.

משא"כ עכשיו אין הגילוי רק בבחי' קול דודי דופק אני ישנה ולבי ער ¹⁴⁶ כו' ומשחרב בהמ"ק [בית המקדש] אין להקב"ה בעולמו אלא ד"א [ד' אמות] של הלכה ¹⁴⁷ כו'

тоді як нині розкриття відбувається лише так, як у словах: «Голос мого коханого стукає», «Я сплю, а серце моє пильнує» тощо; а від часу руйнування Святого Храму Святий, благословенний Він, має у Своєму світі лише чотири лікті галахи тощо.

Нині розкриття подібне до коханого, який стукає, поки «я сплю, а серце моє пильнує». Від часу руйнування Храму присутність Б-га у світі перебуває лише в «чотирьох ліктях галахи» — законів Тори.

ונמשך מזה בחי' הודאה וכטול לאור א"ס ב"ה הנמשך בתורתו ועבודתו. ודברי אשר שמתי בפ"ך. ¹⁴⁸
ואשים דברי בפ"ך. ¹⁴⁹ אני המשנה המדברת בפ"ך ¹⁵⁰ כו':

Звідси походить рівень вдячності й самоусунення (бітуль) перед Нескінченним світлом, благословенним Він, яке низводиться в Його Торі та служінні: «І слова Мої, які Я вклав у твої уста», «І Я вклав слова Мої у твої уста», «Я — Мішна, що промовляє твоїми устами» тощо.

Оскільки Б-га неможливо осягнути повністю, відповіддю є годаа: визнання й схилення перед Нескінченним світлом, яке низводиться в Торі та служінні Б-гові. Слова Б-га вкладаються в уста людини, як сказала Мішна рабі Йосефу Каро: «Я — Мішна, що промовляє твоїми устами».

В АВОДІ

Під час молитви людина має цілковито віддати себе Б-гові при слові «Один», а потім спрямувати вогонь власного серця — силу тваринної душі — на спрагу за Б-гом. Їй слід дати Торі осяяти свій розум і давати цдаку з грошей, зароблених власною працею, бо це притягує вниз найвнутрішнє світло Б-га. Потім їй слід знаходити насолоду лише в Б-гові. Подібно до Хасмонеїв, навіть коли людина слабка й нечисленна, завдяки самопожертві вона знову притягує світло Тори й відповідає і прославленням, і смиреним визнанням.

ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

1. Чому вночі запалювали всі сім ламп, а вранці — лише головну, і що це говорить про служіння Б-гові в часи темряви?
2. Чому світло мудрості може очищувати емоції, але не «літери» думки, мовлення й дії, і чому пахощі для кадіння досягають того, чого не можуть лампи?
3. Чим самопожертва при слові «Один» відрізняється від самопожертви «всією душею», і чому піднесення тваринної душі має більшу силу?
4. Як жертва грошей, зароблених власною працею, притягує вниз внутрішній вимір Б-га — «шолом порятунку»?
5. Чим відрізняються Галель і подяка, і чому Хануці потрібні обидва?

Примітки

АБЗАЦ 1

1 בכ"ה בכסליו

У примітці сказано, що цей маамар був виголошений у Хануку 5559 року (1798) у Вітебську; там само наведено цю сторінку у зв'язку з ним.

ПРИМІТКА КЕНОТ

נאמרה בחנוכה תקנ"ט בק"ק וויטעבסק. ראה לקו"ד ח"א כא, א. ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע. באוה"ת בראשית כרך ה תתקלב, ב הגהות. ראה גם ד"ה זה מכ"ק אדה"א (נדפס בקונטרס בפ"ע תשמ"ט), ובמאמרי אדה"א בראשית ע' שיג ביאור. בד"ה כי אתה נרי תשמ"ז מבאר הפלא שמצינו בדרושי חנוכה שבתור"א שנסדרו בתוך פרשיות וישב מקץ, ויש לפניהם דרושים מפ' השבוע, ולא נסדרו דרושי חנוכה בפני עצמם, והטעם משום שבשביל הכנת הדרושים דחנוכה שבפ' וישב צ"ל לפנ"ז לימוד וידיעת דרושי וישב, ובשביל הכנת דרושי חנוכה שבפ' מקץ צ"ל לימוד וידיעת דרושי חנוכה שבפ' מקץ, ע"ש. וראה גם ד"ה בכ"ה בכסלו תשי"ח. ד"ה זה נזכר לעיל ד, ב גבי נרות וקטורת. ובלקו"ת תצא לה, ב. בהמשך תער"ב פרק רמד מציין לכאן: "בענין שמן המגורה שהוא בחי' אור החכמה".

2 בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה

Відповідь Талмуду на запитання «Що таке Ханука?»: греки увійшли до Святилища й осквернили олії, а Хасмонеїці знайшли один глечик, запечатаний первосвященником, і він горів вісім днів. У примітці Kehot сказано, що Альтер Ребе цитує це місце з деякими змінами формулювання.

שבת כ"א ב:10 Shabbat 21b:10

מאי חנוכה? דתנו רבנן: בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה תמנא אינון דלא למספד בהון ודלא להתענות בהון. שְׁכַשְׁנִכְנִסוּ יוֹנִים לְהִיכֵל טְמֵאוּ כָּל הַשְּׁמִינִים שֶׁבְּהִיכֵל. וְכִשְׁנִכְרָה מְלָכוֹת בֵּית חֲשִׁמוֹנָאִי וְנִצְחוֹם, כְּדָקוּ וְלֹא מִצְאוּ אֶלָּא פַּר אֶחָד שֶׁל שֶׁמֶן שֶׁהָיָה מוֹנֵחַ בְּחֻתְמוֹ שֶׁל כֶּהֱן גָּדוֹל, וְלֹא הָיָה בּוֹ אֶלָּא לְהַדְלִיק יוֹם אֶחָד. נִעֲשָׂה בּוֹ נֶס וְהַדְלִיקוּ מִמֶּנּוּ שְׁמוֹנֶה יָמִים. לְשָׁנָה אַחֶרֶת קָבְעוּם וַעֲשָׂאוּם יָמִים טוֹבִים בְּהִלָּל וְהוֹדָאָה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

ПРИМІТКА КЕНОТ

שבת כא, ב בשינוי לשון.

3 שכשנכנסו יונים

У першому виданні замість «коли греки увійшли» сказано «коли увійшли ідолопоклонники».

ПРИМІТКА КЕНОТ

בתור"א בדפוס ראשון: שכשנכנסו עובדי כוכבים.

4 וכשנכברו מלכות בית חשמונאי ונצחום לא מצאו

Тут звертається увага на порядок слів: глечик знайшли лише після того, як перемогли греків.

ПРИМІТКА КЕНОТ

בד"ה ואתה ברחמיך — תשמ"ח (נדפס בסה"מ מלוקט כרך ד ע' צט) מדייק "ונצחום (אז דוקא) מצאו" ע"ש.

5

בהלל והודאה

Зазначено, що в Талмуді сказано «iz Галелем i подякою», тоді як Рамбам також називає ці дні днями бенкетування; у примітці 19 пояснюється, чому Рамбам не згадує «подяку».

ПРИМІТКА КЕНОТ

בלקו"ש ח"י ע' 142 ואילך מבאר שבגמרא הלשון "בהלל והודאה" וברמב"ם כותב שהם (גם) "ימי משתה" ע"ש. ובהערה 19 מבאר למה השמיט הרמב"ם תי' "הודאה" ע"ש. ומביא שם בשם הטור א"ח סי' תר"ע שהלל לומר בהם הלל ולהודות לומר בו על הניסים ע"ש.

6

לשנה אחרת קבעום ח' י"ט בהלל והודאה

У примітці Kehot наведено прочитання Tur: Галель означає читання Галеля, а подяка — промовляння «Al ra-Hicim».

טור, אורח חיים תע"ר Tur, Orach Chayim 670

... היה בו אלא כדי להדליק יום א' ונעשה בו נס והדליקו בו ח' ימים לשנה אחרת קבעום ח' י"ט בהלל ובהודאה פ"י לומר בהן הלל ולהודות לומר בו על הנסים בהודאה אבל מותרין הן בעשיית המלאכה ונוהגות הנשים שלא לעשות מלאכה בעוד שהנרות דולקות ואין להקל להן: וגם אם יש מקומות שנוהגין איסור בכל היום אין להקל להן משום דברים המותרים ואחרים נהגו בהן איסור אי אתה רשאי להתירם בפניהם וקראום חנוכה חנו בכ"ה והיה אומר הר"מ מרוטנבורק ז"ל שרובי הסעודה שמרבים בהם הן סעודת הרשות שלא קבעו אלא ...

Orach Chaim, Vilna, 1923 (Public Domain)

7

למה תקנו בנס זה להדליק נרות . . ולא תקנו כן בשאר נסים

Розлогий розгляд двох поглядів на те, у чому полягало ханукальне диво; це стосується питання, чому його відзначають світильниками.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ע"ד ב' שיטות בנס חנוכה ראה בארוכה לקו"ש ח"י ע' 143 ואילך. לקו"ש חנוכה ח"ל ע' 204 ואילך. ובד"ה ואתה ברחמיך — תשמ"ח הנ"ל.

8

נר מצוה ותורה אור

Шломо навчає у Притчах: «Адже міцва (заповідь) — світильник, а Тора — світло». Це ключ до всього маамару: світильники символізують міцвот, а світло — Тору.

משלי ו:23 Proverbs 6:23

כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אֹר וְדָרֶךְ חַיִּים תּוֹכַחֹת מוֹסֵר:

For the commandment is a lamp, and the teaching is light, And reproofs of instruction are the way of life;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

משלי ו, כג.

9

וכי לאורה הוא צריך

Мудреці запитують, чи потрібне Б-гу світло Менори, адже ізраїльтяни сорок років ішли пустелею при Його

світлі. Це запитання свідчить про те, що Менора має духовне значення.

שבת כ"ב ב:2b: Shabbat

מתיב רב ששת: "מחזין לפרוכת העדות יצורה", וכי לאורה הוא צריך? והלא כל ארבעים שנה שהלכו בני ישראל במדבר לא הלכו אלא לאור! אלא עדות היא לכא עולם שהשכינה שורה בישאל. מאי עדות? אומר רב: זו נר מערכי שנותן בה שמן כמדת חבורתיה, וממנה היה מדליק ובה היה מסיים. והא הכא פיו דקביעי גרות, לא סגיא דלא משקל ואדלוקי. קשיא בין למאן דאמר משום בזוי מצוה, ובין למאן דאמר משום אכחשי מצוה!

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

מנחות פ"ו ב:ה'5-7b: Menachot

(ויקרא כד, ב) צו את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך אמר רבי שמואל בר נחמני אליך ולא לי לא לאורה אני צריך: שלחן בצפון ומנורה בדרום אמר ר' זריקא אמר ר' אלעזר לא לאכילה אני צריך ולא לאורה אני צריך (מלכים א ו, ד) ויעש לבית חלוני שקופים אטומים תנא שקופין [מכפנים] ואטומים [מכחולין] לא לאורה אני צריך

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

ПРИМІТКА КЕНОТ

שבת כב, ב. מנחות פו, ב.

АВЗАЦ 2

10

ובהעלות אהרן

Б-г дає Моше вказівки щодо жертовника для кадіння: «Коли Аарон запалюватиме світильники ввечері, він має спалити його». Кадіння пов'язане із запалюванням світильників.

שמות ל':ח"8: Exodus

ובהעלת אהרן את־הנִירִת בין העֲרֵבִים יִקְטִירֶנָּה קֹטֶרֶת תָּמִיד לִפְנֵי ה' לְדֹרֹתֵיכֶם:

And when Aaron lighteth the lamps at dusk, he shall burn it, a perpetual incense before the L-RD throughout your generations.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

שמות ל, ח.

11

ובבקר בהטיבו את הנרות יקטירנה

«Щоранку, коли він готуватиме світильники, він має спалити його». Кадіння відбувається після підготовки світильників.

שמות ל':ז"7: Exodus

והקטיר עליו אהרן קֹטֶרֶת סִמִּים בִּבְקָר בִּבְקָר בְּהִיטְבוֹ אֶת־הַנִּירִת: קֹטִירֶנָּה:

And Aaron shall burn thereon incense of sweet spices; every morning, when he dresses the lamps, he shall burn it.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

12

שבלילה היי מדליק כל ז' הנרות

Примітка спирає огляд думок на ці бесіди; у другій докладно розглядається питання, коли запалювали

בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה כו' שכשנכנסו יונים להיכל וכו'

світильники.

ПРИМІТКА КЕНОТ

כן היא דעת רש"י, תוסי' (מנחות פו, סע"ב) רמב"ן, ראב"ד, רשב"א ועוד. וכ"מ מנוסח העבודה דיוהכ"פ שתיקן יוסי בן יוסי כה"ג (פע"ח שער יוהכ"פ פ"ד) ונקבע בסי' הארז"ל וסי' רבינו. ומש"כ בוח"א (פח, ב. קפג, א) שהי' מדליק ב' זמני — זהו לכל הדעות. וכמשי"כ גם בתו"א שהי' מדליק בבוקר נר הז' (ונר הוא"ו), וסרה קושית הניצוצי זהר שם. לקו"ש חכ"ג ע' שנד. ראה לקו"ש ח"ג ע' 193 שמאריך בזה.

13

שבלילה היה מדליק כל ז' הנרות

У примітці Kehot цитуються Тосафот, які належать до тих, хто вважає, що ввечері запалювали всі сім світильників.

מנחות פ"ו ב:ה'5-3b: Menachot

יכול יהא זך כתיב פסול למנחות תלמוד לאמר (שמות כט, מ) ועשרון סולת כלול בשמן כתיב אם כן מה תלמוד לאמר למאור אלא מפני החיסכון מאי חיסכון אמר רבי אלעזר התורה חסה על ממון של ישראל (ויקרא כד, ב) צו את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך אמר רבי שמואל בר נחמני אליך ולא לי לא לאורה אני צריך:

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

14

אלא נר המערכי שהוא נר ששי

Докладне пояснення порядку служіння в Храмі, описаного в цьому маамарі.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ברשימת כ"ק אדמו"ר ז"ע לפי בהעלותך (חוברת מז) מבאר בארוכה בענין סדר המערכה שמבאר כאן. ראה בספר השיחות תשנ"ב ח"ב ע' 419 ובהערה 106.

15

והענין כי הנרות הם המדות

Там цитують уривок звідси, який починається словами про світильники як мідот.

ПРИМІТКА КЕНОТ

קטע מכאן מובא באוה"ת נ"ך כרך ג ע' אישצו.

16

לך ה' הגדולה והגבורה

Благословення Давида, у якому перелічено атрибути Б-га; у хасидуті його тлумачать як сім емоційних атрибутів (мідот). Тут сім світильників ототожнюються з ними.

דברי הימים א כ"ט:י"א11: I Chronicles

לך ה' הגְדֻלָּה והַגְּבוּרָה והַתְּפָאֶרֶת והַנִּצָּחַ וְהַהוֹד כִּי־כָל בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ לך ה' הַמְּמָלְכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכָל לְרָאשׁ:

Thine, O L-RD, is the greatness, and the power, and the glory, and the victory, and the majesty; for all that is in the heaven and in the earth is Thine; Thine is the kingdom, O L-RD, and Thou art exalted as head above all.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АВЗАЦ 3

17

זה לעומת זה

«Б-г створив одне навпроти другого». Хасидут тлумачить це як відповідність між силами святості та сила-

ми оболонки (кліпи).

Ecclesiastes 7:14 ז'י"ד: קהלת

בְּיוֹם טוֹבָה הָיָה כְּטוֹב וּבְיוֹם רָעָה רָאָה גַּם אֶת־זוֹ לַעֲמִתּוֹ עָשָׂה
הָאֱלֹקִים עַל־דִּבְרֵת שְׁלֹא יִמָּצֵא הָאָדָם אַחֲרָיו מְאוּמָּה:

In the day of prosperity be joyful, and in the day of adversity consider; G-d hath made even the one as well as the other, to the end that man should find nothing after him.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

18 והן יונקות מן הקדושה

Паралельне обговорення того, як кліпот черпають життєву силу зі святості.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה סידור נו, ג. אוה"ת משפטים ע' אקמא. מצה זו תר"מ סעי' מג ע' ר"ז.
ושם מוסיף: אחר תי "הקדושה": והיינו שנמשך בהשתלשלות המדריגות:
נמשך.

АБЗАЦ 4

19 Бірш про сім атрибутів — тут як взірєць емоцій, цілковито відданих Б-гу.

I Chronicles 29:11 דברי הימים א כ"ט: י"א

לִךְ ה' הַגְדִּלָּה וְהַגְבוּרָה וְהַתְפָּאֲרָת וְהַנִּצָּח וְהַהוֹד כִּי־כָל בְּשָׂמִים וּבְכָרָץ
לִךְ ה' הַמְּמַלְכָּה וְהַמְתַּנְשָׂא לְכָל לְרֹאשׁ:

Thine, O L-RD, is the greatness, and the power, and the glory, and the victory, and the majesty; for all that is in the heaven and in the earth is Thine; Thine is the kingdom, O L-RD, and Thou art exalted as head above all.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

20 בחכמה אתבכירי

У цьому уривку пояснюється, що очищення вигнання відбувається через Хохму, яка відділяє зло від добра; тому Хохму також називають дин (судом), а не лише милістю.

ПРИМІТКА КЕНОТ

נסמן לעיל ה, ד.

21 לך ה' הגדולה

Марей мекомот Kehot для цих слів (примітку наведено нижче).

ПРИМІТКА КЕНОТ

דברי הימים כט, יא.

22 שו"ה כו' — ובלילה

Цитуючи цей уривок, тут написано «а тому вночі» замість «і вночі».

ПРИМІТКА КЕНОТ

בסה"מ תר"מ שם: ולכן בלילה.

23 בהדלקת נר הוי' . . נמשך אור החכמה בכל המדות

Тут пояснюється, що шоста лампа — це Йесод, «праведник — основа світу», Йосеф, від якого додаткове світло передається до Малхут, джерела світів творення (Брія), формування (Єцира) і дії (Асія).

ПРИМІТКА КЕНОТ

בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה כו' שכשנכנסו יונים להיכל וכו'

באוה"ת פ' תצוה ע' איתקנד: "היינו כי נר השישי הוא בחי' וצדיק יסוד עולם בחי' יוסף שממנו נמשך תוספות האור למל' מקור דבי"ע", ע"ש.

АБЗАЦ 5

24 יש עולם שנה נפש

У примітці сказано, що ідея світу, року й душі пояснюється в багатьох місцях хаסидизму, а найновіше — тут.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ספר יצירה פ"ג. נתבאר בכ"מ בחסידות ראה בספרי מפתחות דא"ה, ולאחרונה במאמרי אדה"א בראשית ע' נו.

25 יש עולם שנה נפש

У Сефер Єцира усе творіння описано в трьох вимірах: світі, році й душі. Маамап застосовує Менору до світу й душі.

Sefer Yetzirah 3:5-7 י"ה-ו' ספר יצירה

שלש אמות אמ"ש חקקן וחצבן וצרפן וחתם בהן שלש אמות בעולם
ושלש אמות בשנה ושלש אמות בנפש זכר ונקבה: המליך אות אליף
ברוח וקשר לו כתר וצרפן זה עם זה וחתם בהן אויר בעולם ורויה בשנה
וגויה בנפש זכר באמ"ש ונקבה באש"ם: המליך אות מ"ם במים וקשר לו
כתר וצרפן זה עם זה וחתם בהן ארץ בעולם וקור בשנה ובטן בנפש זכר
ונקבה זכר במא"ש ונקבה במש"א:

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain)

26 «Усі душі, що вийшли зі стегна Яакова, становили сімдесят душ». Сімдесят відповідають семи світильникам.

Exodus 1:5 שמות א' ה':

וַיְהִי כֹל־נֶפֶשׁ יִצְחָק יִרְיָ־יַעֲקֹב שִׁבְעִים נֶפֶשׁ וַיֹּסֶף ה' הָיָה כְּמִצְרָיִם:

And all the souls that came out of the loins of Jacob were seventy souls; and Joseph was in Egypt already.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

27 יעקב י' עקב

Там im'я Яаков читается як йуд—екев: йуд — це мале, стисле осяяння, і саме тому, що воно мале, воно може проникнути всередину, у посудину, і запалити палкийй запал у молитві.

ПРИМІТКА КЕНОТ

נסמן לעיל כה, ג.

АБЗАЦ 6

28 וידו אוחזת בעקב עשו

Коли народилися близнюки, «його рука трималася за п'яту Ейсаову», і тому його назвали Яаковом. Маамап тлумачить руку як йод мудрості.

Genesis 25:26 בראשית כ"ה: כ"ו

וַאֲחֵרֵיכֶן יָצָא אָחִיו וַיְדוֹ אֶחָזֵץ בְּעֵקֶב עֵשָׂו וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיִּצְחָק בֶּן־שָׁשִׁים שָׁנָה בְּלֶדֶת אִתָּם:

And after that came forth his brother, and his hand had hold on Esau's heel; and his name was called Jacob. And Isaac was threescore years old when she bore them.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

בראשית כה, כו. באוה"ת עקב עי תקה מציין לכאן.

29

ידו אותיות יו"ד

Паралельне тлумачення слова «йадо» як складеного з літер «йуд».

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה גם בסה"מ תקס"ב עי כזו. תו"ח וישלח קפה, ב. שערי אורה ה, א.

30

להמשיך בחי יו"ד של יעקב

Паралельне обговорення притягування йуд Яакова до-низу, до п'яти.

ПРИМІТКА КЕНОТ

עי מאמרי אדה"א בראשית עי תנו ובאוה"ת פ' עקב עי תקה.

АБЗАЦ 7

31

ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה

Пахошці спалюють, коли надвечір запалюють світильники.

שמות ל"ח: Exodus 30:8

ובהעלת אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה קטרת תמיד לפני ה' לדורתיכם:

And when Aaron lighteth the lamps at dusk, he shall burn it, a perpetual incense before the L-RD throughout your generations.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

32

בבקר בהטיבו את הנרות יקטירנה

Пахошці спалюють уранці, коли готують світильники.

שמות ל"ז: Exodus 30:7

והקטיר עליו אהרן קטרת סמים בבקר בבקר בהטיבו את הנרות יקטירנה:

And Aaron shall burn thereon incense of sweet spices; every morning, when he dresseth the lamps, he shall burn it.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

33

הטבת שתי נרות קודמת לקטורת

Порядок храмового служіння, наведений Абайє, за яким приготування двох світильників передує спаленню пахошців.

יומא ל"ג א: Yoma 33a:3

והטבת חמש נרות קודם להטבת שתי נרות, והטבת שתי נרות קודם לקטורת, וקטורת קודם לאבירים, ואבירים למנחה, ומנחה לחביתין, וחביתין לנסכין.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

ПРИМІТКА КЕНОТ

יומא לג, א. וש"נ.

34

ולהבין ענין הקטרת

Паралельне обговорення значення пахошців.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה אוה"ת בראשית כרך ד תתלא, ב.

АБЗАЦ 8

35

חומת בת ציון

У книзі «Плач Єремії» пророк закликає «стіну дочки Сіону» оплакати зруйноване місто. Тут це образ літер святості.

Lamentations 2:18 איכה ב:י"ח

צַעַק לָבָם אֶל־אֲדֹנֵי חוֹמַת בִּתְּצִיֹן הוֹרִידִי כְנָחַל דְּמָעָה יוֹמָם וְלַיְלָה אֶל־תַּתְּנִי פּוֹגַת לֶךְ אֶל־תֵּדֶם בִּתְּעִינֶךָ:

Their heart cried unto the L-rd: 'O wall of the daughter of Zion, Let tears run down like a river Day and night; Give thyself no respite; Let not the apple of thine eye cease.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

איכה ב, יח. בלקו"ת בהר מג, ב מציין לכאן.

36

שתי אבנים בונות שני בתים

Мареј мекомот Kehot для цих слів (примітку наведено нижче).

ПРИМІТКА КЕНОТ

ספר יצירה פ"ד מט"ז ע"פ נוסח הארז"ל.

37

שתי אבנים בונות שני בתים

У «Сефер Єцира» літери названо камінням, а слова — домами; у примітці Kehot наведено версію тексту Арізала.

Sefer Yetzirah 4:12 ספר יצירה ד':י"ב

שבע כפולות כיצד צרפן. שתי אבנים בונות שני בתים. שלש בונות ששה בתים. ארבע בונות ארבעה ועשרים בתים. חמש בונות מאה ועשרים בתים. שש בונות שבע מאות ועשרים בתים. שבע בונות חמשת אלפים וארבעים בתים. מכאן ואילך צא וחשוב מה שאין הפה יכול לדבר ואין האוזן יכולה לשמוע. ואלו הן שבעה כוכבים בעולם חמה נוגה כוכב לבנה שבתאי צדק מאדים. ואלו הן ז' ימים בשנה שבעה ימי בראשית. ושבעה שערים בנפש שתי עינים שתי אזנים ושני נקבי האף והפה. ובהן נחקקו שבעה רקיעים ושבע ארצות ושבע שעות. לפיכך חשב שביעי ...

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain)

38

וכמ"ש במ"א ע"פ גדול ה' ומהולל מאד

Це те саме «інше місце»: оскільки Його велич не має меж, про велич Б-га можна говорити лише тоді, коли сяйво поширюється від Його царювання (Малхут), подібно до світла сонця у порівнянні із самим сонцем.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה לקמן נו, ב.

39

גדול ה' ומהולל מאד בעיר אלקינו

Псалом синів Кораха, що прославляє Єрусалим: «Великий Гава́я і вельми прославлений у місті нашого Б-га». Його велич розкривається в місті.

Psalms 48:2 תהילים מ"ח:ב

גָּדוֹל ה' וּמְהַלֵּל מְאֹד בְּעִיר אֱלֹקֵינוּ הִרְקֵךְשׁוּ:

Great is the L-RD, and highly to be praised, In the city of our G-d, His holy mountain,

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 9

40

וייצר

«I створив Б-г людину». Текст відсилає читача до пояснення цього вірша в парші Берешит.

בראשית ב':7 Genesis 2:7

וַיִּצְרֶה ה' אֱלֹהִים אֶת-הָאָדָם עֹפָר מִדֶּהָאָדָמָה וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נֶשְׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה:

Then the L-RD G-d formed man of the dust of the ground, and breathed into his nostrils the breath of life; and man became a living soul.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

41

הרי הן בבחי' דומם

Паралельне обговорення прямищів для кадіння як не-живого рівня.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ע' באוה"ת עקב ע' תריט.

42

אשה ריח ניחוח להויה

«Вогняна жертва, приємні пахощі для Імені Б-га (Гавая)» — так сказано про жертву всепалення. Маамар тлумачить слово ניחוח як спуск Б-жественного світла.

ויקרא א':9 Leviticus 1:9

וַקְרַב וּבָרָעָיו יִרְחֹץ בְּמִים וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת-הַכֹּל הַמִּזְבֵּחַ עֲלֵה אִשָּׁה רִיח־נִיחֹחַ לַיהוָה:

but its inwards and its legs shall he wash with water; and the priest shall make the whole smoke on the altar, for a burnt-offering, an offering made by fire, of a sweet savour unto the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 10

43

ועכשיו היא התפלה במקום הקרבנות

Мудреці навчають, що молитви були встановлені замість щоденних жертвоприношень.

Берכות כ"ו ב':7 Berakhot 26b:7

יעקב תקן תפלת ערבית, שנאמר: "ויפגע במקום וילן שם", ואין "פגיעה" אלא תפלה, שנאמר: "ואתה אל תתפלל בעד העם הזה ואל תשא בעדם רנה ותפלה ואל תפגע בם"

Jacob instituted the evening Tefillah; as it is said, "And he lighted [paga'] upon the place, and tarried there all night" (Gen. xxviii. 11) — "alighting" means prayer; as it is said, "Therefore pray not thou for this people, neither lift up cry nor prayer for them, neither make intercession [paga'] to Me" (Jer. vii. 16).

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה כו' שכשנכנסו יונים להיכל וכו'

44

ואברי התמיד אחר נרות וקטרת

Там прямо запитується, чому тамід було розділено так, що кров приносили перед світильниками й кадінням, а частини жертви — після них, і чому між ними були саме світильники й кадіння.

ПРИМІТКА КЕНОТ

בד"ה בכ"ה בכסליו לאדה"א הנ"ל מבאר יותר "ויש להבין למה נחלק הקרבת קרבן התמיד להיות דמו נקרב דוקא לפני נרות וקטרת ואברים אחר נרות וקטרת, ולמה הפסיק בנרות וקטרת דוקא בין הקרבת דמיו להקרבת אבריו".

АБЗАЦ 11

45

ב"פ מס"נ

Розгорнуте обговорення двох видів самопожертви.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה בארוכה באוה"ת תרומה ע' א'שסו. ובאוה"ת פ' נצבים ע' א'ר. שרש מצות התפלה פמ"א. ד"ה את שבתותי ש"ת ע' 84.

46

למסור נפשו באחד

Примітка Kehot вказує, де це докладніше пояснюється: Pri Etz Chaim.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה שו"ת הרשב"א ח"ה תשובה נה. ב"ח טו"א"ח רסס"א. פע"ח שער הק"ש פ"ב.

47

ובכל נפשך

«Люби Гавая, Б-га твого... всією душею своєю».

דברים ו':5 Deuteronomy 6:5

וְאָהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ כָּל-לִבְּךָ וְכָל-נַפְשְׁךָ וְכָל-מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

48

ובכל נפשך אפילו נוטל את נפשך

Мишна пояснює слова «всією душею своєю» так: «на-віть якщо Він забирає твою душу».

ברכות נ"ד א':6 Berakhot 54a:6

חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, שנאמר: "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך וגו'". "בכל לבבך" — בשני יצרים, ביצר טוב וביצר הרע. "ובכל נפשך" — אפילו הוא נוטל את נפשך. "ובכל מאדך" — בכל ממונה. דבר אחר: "בכל מאדך" — בכל מדה ומדה שהוא מוידך לך הוי מודה לו.

A man is in duty bound to utter a benediction for the bad even as he utters one for the good; as it is said, "And thou shalt love the L-rd thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might" (Deut. vi. 5) — "with all thy heart," i.e. with thy two impulses, with the good and the evil impulse; "with all thy soul," i.e. even if He take thy soul; "with all thy might," i.e. with all thy wealth. Another ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ברכות נד, א.

49

חי ה' אשר עמדתו לפניו

Еліша, відмовляючись від дарунка Наамана, присягає: «Як живий Гава, перед Яким я стояв». Стояння перед Б-гом тлумачиться як цілковите самоусунення.

II Kings 5:16 ט"ז ה': מלכים ב

וַיֹּאמֶר חִי־ה' אֲשֶׁר־עִמָּדְתִּי לִפְנֵי אִם־אֶקַּח וַיִּפְצְרֻבוּ לְקַחַת וַיִּמָּאֵן:

But he said: 'As the L-RD liveth, before whom I stand, I will receive none.' And he urged him to take it; but he refused.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

מלכים-ב, טז. וראה בהמ"מ להלן ל, א.

АБЗАЦ 12

50

ובכל נפשך היינו שגם בחי' נה"ב

Там Альтер Ребе пояснює, що вище єднання — це цілковите самоусунення (бітуль), тоді як «Благословенне Ім'я» відповідає рівню, на якому створена істота постає як «хтось», здатний любити Б-га. Він зазначає, що в цьому маамарі питання пояснюється дещо інакше, а в коментарі Цемах Цедека сказано, що уважний читач побачить: обидва пояснення узгоджуються.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה לקו"ת שה"ש א, ב. באופן אחר קצת, ושם מציין כ"ק אדמו"ר הצ"צ בהגה"ה "והמ"י שעולה בקנה א"י ע"ש. ראה סה"מ תרס"ו ע' קלה.

51

ברוך שם כבוד מלכותו

Талмуд розповідає, як Яаков сказав: «Благословенне Ім'я слави Його царства навіки» після того, як його сини промовили Шма; саме тому ці слова промовляють після першого вірша.

Pesachim 56a:5 ה"א: פסחים

וְכוֹרְכִין אֶת שְׁמֵעַ. הֵיכִי עֲבָדִי? אָמַר רַב הִוְדָּה: אוֹמְרִים "שְׁמֵעַ יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד", וְלֹא הָיוּ מְפַסְקִין. רַבָּא אָמַר: מְפַסְקִין הָיוּ, אֲלָא שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים "הַיּוֹם עַל לְבָבָהּ", דְּמִשְׁמַע: הַיּוֹם עַל לְבָבָהּ, וְלֹא מִחֹר עַל לְבָבָהּ. תַּנּוּ רַבִּנּוּ: כִּיצַד הָיוּ כּוֹרְכִין אֶת שְׁמֵעַ? אוֹמְרִים "שְׁמֵעַ יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד", וְלֹא הָיוּ מְפַסְקִין, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי הִוְדָּה אוֹמֵר: מְפַסְקִין הָיוּ, אֲלָא שֶׁלֹּא הָיוּ אוֹמְרִים "כְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלָכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

АБЗАЦ 14

52

ולגודויו אין מספר

Талмуд обговорює вірш «Чи можна перелічити Його війська?» (Йов 25:3), де йдеться про незліченні сонми ангелів. Тут це показує, що світи не мають кінця.

Chagigah 13b:13 ג"ב: חגיגה

תַּנְיָא, רַבִּי אוֹמֵר מִשּׁוּם אָבָא יוֹסִי בֶן דּוֹסָא: "אֲלֶף אֲלָפִין יִשְׁמְשׁוּנִיָּה" — מִסְפֵּר גָּדוֹל אֶחָד, "וְלִגְדוּדֵיו אֵין מִסְפֵּר". וְרַבִּי יְרֵמְיָה בַּר אָבָא אָמַר: "אֲלֶף אֲלָפִין יִשְׁמְשׁוּנִיָּה", לְנֶהֱרֵי דִינּוּר, שְׁנָאֵמַר: "נֶהֱרֵי דִינּוּר נִגְדַּ וְנִפְקַּ מִן קְדָמוּהִי אֲלֶף אֲלָפִין יִשְׁמְשׁוּנִיָּה וְרַבּוּ רַבְּכוּ קְדָמוּהִי יְקוּמוּ".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

ПРИМІТКА КЕНОТ

בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה כו' שכשנכנסו יונים להיכל וכו'

חגיגה יג, ב.

53

אני ה' לא שניתי

Б-г говорит через Малахию: «Адже Я, Гава, не змінився». Творіння не вносить жодної зміни в Самого Б-га.

Malachi 3:6 ו"ג: מלאכי

כִּי אֲנִי ה' לֹא שִׁנִּיתִי וְאַתֶּם בְּנֵי־יַעֲקֹב לֹא כָלִיתֶם:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

מלאכי ג, ו.

АБЗАЦ 15

54

ואני ה' לא שניתי

Б-жественна душа (нефеш елокис) споглядає, що творіння не змінило Б-га.

Malachi 3:6 ו"ג: מלאכי

כִּי אֲנִי ה' לֹא שִׁנִּיתִי וְאַתֶּם בְּנֵי־יַעֲקֹב לֹא כָלִיתֶם:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

55

אשר עמדתו

Вислів Еліші «перед Яким я стояв» описує стан душі до її спуску.

II Kings 5:16 ט"ז ה': מלכים ב

וַיֹּאמֶר חִי־ה' אֲשֶׁר־עִמָּדְתִּי לִפְנֵי אִם־אֶקַּח וַיִּפְצְרֻבוּ לְקַחַת וַיִּמָּאֵן:

But he said: 'As the L-RD liveth, before whom I stand, I will receive none.' And he urged him to take it; but he refused.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 17

56

והנה בעליית נה"ב . . אדם ובהמה תושיע ה'

У примітці наведено цей вислів: «людина» (Б-жественна душа) і «звір» (тваринна душа) справді єднаються, бо звір, Ім'я Бан, приймає самоусунення Ма, і вони стають однією сутністю — як Адам (Ma) і Хава (числове значення — 19, повне написання Ма, Бан усередині Ma).

ПРИМІТКА КЕНОТ

באוה"ת ויקרא כרך א ע' רכד: ור"ל שאדם שהיא נה"א ובהמה שהיא הנח"ב מתייחדים יחוד אמיתי כיון הבהמה ב"ן מתייחד לקבל ביטול דמ"ה ונעשו עצם אחד, וכמו אדם מ"ה חוה גימט' י"ט מילוי דמ"ה שהוא ב"ן שבמ"ה כו' עכ"ל ע"ש. ראה גם באוה"ת ויקרא כרך ב ע' תלא.

57

דמשכין בחילא יתיר

Зогар каже, що ті, хто повертається, притягують [Б-жественне світло] з більшою силою, ніж праведники.

Zohar I, 129b זח"א קכט, ב

ПРИМІТКА КЕНОТ

זח"א קכט, ב. ראה לעיל כו, ד.

ששחיתת בדרום שנקראו קדשים קלים שהם בוי"מ . . אך באמת שניהם
אמת, ע"ש בארוכה. אוה"ת חנוכה רפג, ב ואילך.

65 והתמיד היה מקדשי קדשים ששחיתת בצפון

Найсвятіші жертви заколюють на півночі храмового двору.

משנה זבחים ה'א: Mishnah Zevachim 5:1

איזהו מקומן של זבחים, קדשי קדשים ששחיתת בצפון, פר ושעיר של
יום הכפורים ששחיתת בצפון, וקבול דמן בכלי שרת בצפון, ודמן טעון
הזה על בין הבדים ועל הפרכת ועל מזבח הזהב. מתנה אחת מהן
מעבכת. שירי הדם הזה שופך על יסוד מערכי של מזבח החיצון. אם לא
נתן, לא עכב:

Which is the place [for the offering] of the sacrifices? Most
holy sacrifices are slaughtered on the north [side of the
altar]. The bullock and the goat of Yom Kippur are [done] at
the north, and the receiving of their blood is [performed]
with ministering vessels at the north, and their blood re-
quires sprinkling between the poles [of the ark], on the cur-
tain, and on the golden altar. [The omission of] a single ap-
plication of [the blood] invalidates [them]. He [the priest]
would pour out the remainders of the blood on ...

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-
BY)

66 בחי גבורה שמהשמהאל בחי רעש גדול

Додається, що завдяки цьому «великому шуму» низво-
дять «перед Гаваєю», джерелом Гаваї, а також наводять-
ся посилання на кілька місць у Лікутей Тора.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ועיינו ממשיך לפני הוי מקור בחי הוי — אוה"ת ויקרא כרך ב' ע' תלא
ואח"כ מציין בכמה מקומות בלקו"ת ע"ש.

67 לפני מלך מלך לבני ישראל

Тора перелічує «царів, які царювали в землі Едома до
того, як будь-який цар зацарював над синами
Ізраїлю»; Кабала тлумачить цих царів, які царювали й
померли, як світ Тору.

בראשית ל"א: Genesis 36:31

ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך-מלך לבני ישראל:

And these are the kings that reigned in the land of Edom,
before there reigned any king over the children of Israel.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

בראשית לו, לא.

АВЗАЦ 19

68 רשפי אש

«Її спалахи — це спалахи вогню», — сказано про любов;
тут мається на увазі запал прагнення тваринної душі.

שיר השירים ח': Song of Songs 8:6

שימיני כחותם על-לבך כחותם על-זרועך כיעצה כמות אהבה קשה
כשאל קנאה רשפיה רשפיה אש שלהבתיה:

Set me as a seal upon thy heart, As a seal upon thine arm;
For love is strong as death, Jealousy is cruel as the grave;

בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה כו' שכשנכנסו יונים להיכל וכו'

The flashes thereof are flashes of fire, A very flame of the
L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АВЗАЦ 20

69 אדם ובהמה תושיע ה'

Давид прославляє милість Б-га до всіх створінь: «Лю-
дину й тварину Ти рятуєш, Гаває». Тут ці слова тлума-
чаться як слова про тварину всередині людини.

תהילים ל"ו: Psalms 36:7

צדקתך כהרריאל משפטית תהום רבה אדם ובהמה תושיע ה':

Thy righteousness is like the mighty mountains; Thy judg-
ments are like the great deep; Man and beast Thou preser-
vest, O L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים לו, ז. ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' שעג.

70 בכל לבבך

«Усім серцем твоїм» — у ШІма.

דברים ו': Deuteronomy 6:5

ואהבת את ה' אלקיך בכל-לִבְבְּךָ ובכל-נַפְשְׁךָ ובכל-מֹאדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and
with all thy soul, and with all thy might.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

71 שכלב יש ב' חללים

У Танія тваринна душа розташована в лівій камері сер-
ця, наповненій кров'ю, — джерелі пристрасті, гордині
й гніву; Б-жественна душа міститься в мозку та правій
камері, де любов до Б-га палає, наче полум'я.

תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים 9:1-2 Tanya, Likkutei Amarim

והנה, מקום משכן נפש הבהמית שמקליפת נוגה בכל איש ישראל, הוא
בלב כחלל שמאלי שהוא מלא דם, וקתיב: "כי הדם הוא הנפש". ולכן,
כל התאזות והתפארות וכעס ודומיהן הן בלב, ומהלב הן מתפשטות
בכל הגוף וגם עולה למוח שבראש, לחשב ולהרהר בהן ולהתחכם בהן.
כמו שהדם מקורו בלב, ומהלב מתפשט לכל האברים וגם עולה להמוח
שבראש.

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה תניא פ"ט. לקו"ת שה"ש לא, א ועוד.

72 שהדם הוא הנפש

«Бо кров — це душа».

דברים כ"ג: Deuteronomy 12:23

רק חזק לבלתי אכל הדם כי הדם הוא הנפש ולא-תאכל הנפש עם-
הבשר:

Only be stedfast in not eating the blood; for the blood is the
life; and thou shalt not eat the life with the flesh.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

73

שכנפי הריאה מנשבים על הלב לקררו

Опис органів у Талмуді, на який посилається примітка Kehot, згадує легеню, що вбирає рідини, і серце, що розуміє.

Zohar III, 234a, זח"ג רלד,

Berakhot 61b, ברכות ס"א

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה זח"ג רלד, א. וראה ברכות סא, ב. לקמן ל, ג.

АБЗАЦ 21

74

רוח אייתי רוח

Зогар каже, що дух приносить дух і притягує дух униз: пробудження знизу (ітарута делетата) викликає пробу-дження згори (ітарута делейла).

Zohar II, 162b, זח"ב קסב,

ПРИМІТКА КЕНОТ

זח"ב קסב, ב.

75

כמים הפנים

«Як вода відображає обличчя в обличчя, так і серце людини — до людини». Б-г відповідає душі, коли вона звертається до Нього.

Proverbs 27:19, משלי כ"ז:י"ט

כמים הפנים לפנים כן לבי-האדם לאדם:

As in water face answereth to face, So the heart of man to man.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 22

76

ובכל נפשך

«Усією душею твоєю» — у молитві Шма.

Deuteronomy 6:5, דברים ו':ה

ואהבת את ה' אלקיך בכל-לך ובכל-נפשך ובכל-מאדך:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

77

ועיקר הנפש היא המשכלת

У «Таніи» душу поділено на інтелект (Хохма, Біна, Даат) і мідот; інтелект названо «матерями» та джерелом мідот. Це узгоджується з твердженням цього маамара, що інтелектуальна частина душі є головною.

Tanya, Likkutei Amarim 3', חלק ראשון; ליקוטי אמרים ג'

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה תניא פ"ג ובליקוט פ"י — חסידים שם. בד"ה בכ"ה בכסליו לאדה"א מוסיף ש"ם הוא ראשית גילוי אור ה', והוא ע"י התקשרות מחשבתו באור החכ"י שבתורה דאורייתא מחכמה עילאה נפקת."

АБЗАЦ 23

78

ותורה אור

«A Torah — це світло».

Proverbs 6:23, משלי ו':כ"ג

כי יר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר:

For the commandment is a lamp, and the teaching is light, And reproofs of instruction are the way of life;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

79

ובכל מאדך בכל ממנוך

Мишна пояснює слова «усією своєю міццю» як «усіма своїми коштами».

Berakhot 54a:6, ברכות נ"ד א:ו

חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, שנאמר: "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך וגו'". "בכל לבבך" — בשני יצרים, ביצור טוב וביצור הרע. "ובכל נפשך" — אפילו הוא נוטל את נפשך. "ובכל מאדך" — בכל ממנוך. דבר אחר: "בכל מאדך" — בכל מדה ומדה שהוא מודד לה הוי מודה לו.

A man is in duty bound to utter a benediction for the bad even as he utters one for the good ; as it is said, "And thou shalt love the L-rd thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might" (Deut. vi. 5) — "with all thy heart," i.e. with thy two impulses, with the good and the evil impulse ; "with all thy soul," i.e. even if He take thy soul; "with all thy might," i.e. with all thy wealth. Another ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ברכות נד, א.

АБЗАЦ 25

80

וכללותן היא מצות הצדקה

У розділі 37 Танія пояснюється, що розкриття Нескінченного світла (Or Ein Sof) у месіанську епоху залежить від наших міцвот, які притягують це світло в матеріальні речі, зокрема в пергамент тфілін і в гроші на благодійність, які не були вкрадені; там благодійність особливо вирізняється як головну серед практичних міцвот.

תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים 37:19, Tanya, Likkutei Amarim

... מצוה שנפש החיונית מתלבשת בה כל כך בכמצות הצדקה, שבכל המצות אין מתלבש בהן רק כח אחד מנפש החיונית בשעת מעשה המצוה לבד, אבל בצדקה, שאדם נותן מיגיע כפיו, הרי כל כח נפשו החיונית מלוכש בעשיית מלאכתו או עסק אחר שנשתכר בו מעות אלו, וקשנותו לצדקה — הרי כל נפשו החיונית עולה לה.

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה תניא פל"ו (מח, ב). אנה"ק סל"ב.

81

וצדקה תרומם גוי

Шломо навчає: «Цдака звеличує народ»; у простому значенні це означає, що праведність підносить народ. Маамар читає слово «цдака» як добродетельність, а «звеличує» — так, що сама добродетельність дедалі вище й вище підноситься.

משלי י"ד:ל"ד Proverbs 14:34

צדקה תרומם גוי וחסד לאמים חטאת:

Righteousness exalteth a nation; But sin is a reproach to any people.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

משלי יד, לד. נסמן לעיל א, ב.

82

וילבש צדקה כשריון . כל פרוטה ופרוטה מצטרפת

Isaia описує, як Б-г озброюється, щоб урятувати Свій народ: Він «одягнув добродетельність (цдаку, праведність) як кольчугу, а шолом спасіння — на голову».

ישעיהו נ"ט:י"ז Isaiah 59:17

וילבש צדקה כשריון וכובע ישועה בראשו וילבש בגדי נקם תלבשת ויעט כמעיל קנאה:

And He put on righteousness as a coat of mail, And a helmet of salvation upon His head, And He put on garments of vengeance for clothing, And was clad with zeal as a cloak.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ישע"י נט, יז. בבא בתרא ט, ב. בלקו"ת פי' ראה לב, א מציין לכאן.

83

כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול

Талмуд тлумачить цей вірш як повчання про те, що кожна дрібна монета долучається до великої суми, подібно до лусочок обладунку.

בבא בתרא ט"ב:א' Bava Batra 9b:1

”משגש ארחתיה דאימיה”, משמיה דרבי אלעזר — מאי דכתיב: ”וילבש צדקה כשריון”? לומר לך: מה שריון זה — כל קליפה וקליפה מצטרפת לשריון גדול, אף צדקה — כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול. רבי חנינא אמר מהכא: ”וכבגד עדים כל צדקתינו”; מה בגד זה — כל נימא ונימא מצטרפת לבגד גדול, אף צדקה — כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

АБЗАЦ 26

84

הנה כתיב עטרת תפארת

Цей уривок цитується там.

ПРИМІТКА КЕНОТ

מובא באוה"ת נ"ך כרך א ע' תריב. בד"ה עטרת תפארת תר"מ ח"ב ע' תרסה.

85

עטרת תפארת שיבה

«Сивина — вінець слави; її знаходять на шляху добродетельності».

משלי ט"ז:ל"א Proverbs 16:31

עטרת תפארת שיבה בדרך צדקה תמצא:

בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה כו' שכשנכנסו יונים להיכל וכו'

The hoary head is a crown of glory, It is found in the way of righteousness.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

משלי טז, לא. בלקו"ת מסעי צג, ב. סה"מ תרכ"ז (הוצאה חדשה) ע' כט מציין לכאן. מובא בד"ה עטרת תפארת — תר"מ כרך ב ע' תרסה.

86

שמבחי צדקה

Тут запитують, який стосунок цдака може мати до «слави сивини», і відповідають, що «слава сивини» означає велич і сяйво обличчя.

ПРИМІТКА КЕНОТ

בד"ה בכ"ה בכסליו לאדה"א כי "לכאורה פלא [מה] שייכות יש לצדקה לעשות תפארת שיבה כו', אמנם הנה ענין פי' דתפארת שיבה היינו בחי הדרת והארת פנים", ע"ש. בלקו"ת ראה יח, ג מציין לקטע זה.

87

תעלומות לב

«Бо Він знає таємниці серця». Тут ідеться про внутрішній вимір серця.

תהילים מ"ד:כ"ב Psalms 44:22

הלא אלקים יחקרואת כי הוא ידע תעלמות לב:

Would not G-d search this out? For He knoweth the secrets of the heart.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

88

יאר ה' פניו

«Нехай Гавая осяє тебе Своім обличчям» — зі Священницького благословення; тут ідеться про розкриття внутрішнього виміру Б-га.

במדבר ו:כ"ה Numbers 6:25

יאר ה' פניו אליך ויחנך:

The L-RD make His face to shine upon thee, and be gracious unto thee;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

בסה"מ תר"מ מוסיף אליך. — במדבר ו, כה.

АБЗАЦ 27

89

שו"ה ומאיר — להתאחד בפנימית הלב

Порушується питання, навіщо потрібна цдака, щоб пробудити світло розуму у внутрішньому вимірі серця, якщо цей вимір уже єдиний із розумом; це питання докладно розглядається.

ПРИМІТКА КЕНОТ

בד"ה עטרת תפארת תר"ם שם העיר: "שלכאורה צ"ל שמאחר שפנימיות הלב מתאחדת עם המוח למה צריכים לצדקה שע"י הצדקה יהי נעשה בחי ריח לעורר גילוי המוח שיתאחד בפנימיות הלב" ע"ש בארוכה.

90

שמן וקטרת ישמח לב

«Олія й пахощі звеселяють серце». Пахощі відповідають благодійності.

משלי כ"ז:ט' Proverbs 27:9

שמן וקטרת ישמח לב ומתק רעהו מעצת נפש:

Ointment and perfume rejoice the heart; So doth the sweetness of a man's friend by hearty counsel.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
ПРИМІТКА КЕНОТ

משלי כו, ט.

91

צור לבבי

«Б-г — скеля мого серця». Б-г називається серцем.

Psalms 73:26 ע"ג: כי יסע

כֶּלֶה שְׁאָרִי וּלְבָבִי צוּר־לִבִּי וְחֻלְקִי אֱלֹקִים לְעוֹלָם:

My flesh and my heart faileth; But G-d is the rock of my heart and my portion for ever.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים עג, כו.

92

ואתה מחי את כולם

«I Ти даєш життя всім їм». Б-г дає життя всьому творінню, як серце дає життя кінцівкам.

Nehemiah 9:6 ט: נחמיה

אַתָּה־הוּא ה' לְבַדְּךָ אַתָּה עֲשִׂיתָ אֶת־הַשָּׁמַיִם שָׁמַי הַשָּׁמַיִם וְכָל־צִבְיָאָם הָאָרֶץ וְכָל־אֲשֶׁר עָלֶיהָ הַיָּמִים וְכָל־אֲשֶׁר בָּהֶם וְאַתָּה מְחִיָּה אֶת־כָּל־וְצִבְיָאָם הַשָּׁמַיִם לְךָ מִשְׁתַּחֲוִיִּים:

Thou art the L-RD, even Thou alone; Thou hast made heaven, the heaven of heavens, with all their host, the earth and all things that are thereon, the seas and all that is in them, and Thou preservest them all; and the host of heaven worshippeth Thee.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
ПРИМІТКА КЕНОТ

נחמיה ט, ו.

АВЗАЦ 28

93

ועיי הצדקה . . בחיי פנימית אור א"ס ב"ה ממש

Паралельне обговорення того, як цдака притягує вниз пніміют Ор Ейн Соф.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה קו"א לתניא ד"ה וצדקה כנחל איתן, ובליקוט פיי שם. ד"ה עטרת תפארת תר"מ הנ"ל.

АВЗАЦ 29

94

עושים רצונו של מקום

Талмуд протиставляє часи, коли Ізраїль «виконує волю Всевишнього», часам, коли він цього не робить.

Berakhot 35b:5-6 ה: ב-ה: ברכות ל"ה

לֹא מְשַׁבְּחִים: כָּאֵן בְּזִמְנוֹ שִׁישְׁרָאֵל עוֹשִׂין רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם, כָּאֵן בְּזִמְנוֹ שֶׁאֵין יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂין רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם. תְּנוּ רַבָּנִין: "וְאַסְפֵּת דְּגֻגָּה" מַה תִּלְמֹד לומֵר? — לְפִי שְׁנֵאמַר: "לֹא יְמוּשׁ סֶפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיךָ" — יָכוֹל דְּבָרִים בְּכֻתְבּוֹ. תִּלְמֹד לומֵר: "וְאַסְפֵּת דְּגֻגָּה" — הִנֵּהג בָּהּ מְנַהֵג דֶּרֶךְ אֶרֶץ. דְּבָרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל.

There is no contradiction; the latter referring to the time when Israel perform the will of the All-present, the former to

בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה כו' שכשנכנסו יונים להיכל וכו'

when Israel neglect His will. Our Rabbis have taught : "And thou shalt gather in thy corn" — what has this teaching to tell us ? Since it is written, "This book of the law shall not depart out of thy mouth [but thou shalt meditate therein day and night]" (Josh. i. 8), it is possible to think that these words [are to be understood] as they are written; ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

95

ואני הוי"ה לא שניתי

«Я, Гавая, не змінився».

Malachi 3:6 י: מלאכי

כִּי אֲנִי ה' לֹא שֵׁנִיתִי וְאַתֶּם בְּנֵי־יַעֲקֹב לֹא כִלִּיתֶם:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АВЗАЦ 30

96

ותר"ג מצות . . ווי דרבנן הם תר"ך עמודי אור

Мареј мекомот Kehot для цих слів (примітку наведено нижче).

ПРИМІТКА КЕНОТ

פרדס ש"ח פ"ג.

97

תר"ך עמודי אור

Рабі Моше Кордоверо говорить про 620 стовпів світла, що відповідають 613 міцвот і семи рабинським міцвот; це наведено у примітці Kehot.

Pardes Rimmonim 8:5-6 ה: ה-ר: פרדס רמונים

... ונ"ל כי נכנסו בזה בראותם כי גדולה קודמת לגבורה והוא החסד והלובן ואחר הגדולה נאצלה הגבורה והיא דין ואודם ואחר כך נאצל תפארת העומד בין שניהם להכריע בין האודם והלובן והוא גוון אודם ולובן מעורב. ר"ל כי כענין גי' אלה כן דרך שלשה הראשונות כי גי' הראשונות הם שרשים וגי' אבות ענפים להם ומן הענפים נדון להשרשים. ולכן אמרו שהכתר הראשון לאצילות הוא הזקן והלבן ולכן נקרא עתיק יומין שהוא כח הלובן והוא כנגד הגדולה והנמשך אחריו שהוא החכמה הוא כנגד הגבורה והיא אדומה. כי כמו שאחר הלובן חסד ...

Pardes Rimmonim (Public Domain)

АВЗАЦ 31

98

ישועה מלשון וישע הי אל הבל

У цьому листі благодійність пояснюється як «шолом спасіння», а ешуа (спасіння) тлумачиться як звернення Б-га, як у словах «I Б-г звернувся до Гевеля».

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה אגה"ק סי' ג. בלקו"ת נצבים מט, ד. שמע"צ פב, ג. שה"ש מד, א מצייין לכן.

99

וישע הי אל הבל

Про приношення Каїна та Гевеля Тора каже: «Im'ya Б-га (Гавая) прихилилося до Гевеля та до його»

приношення», тобто Він прихильно прийняв його. «Йешуа» читається як звернення Б-га.

בראשית ד'4:Genesis

וְהָבֵל הָבִיא גִּם־הוּא מִבְּכֹרוֹת צֹאנוּ וּמִחֻלְבָּהּ וַיֵּשַׁע ה' אֶל־הָבֵל וְאֶל־מִנְחָתוֹ:

And Abel, he also brought of the firstlings of his flock and of the fat thereof. And the L-RD had respect unto Abel and to his offering;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

בראשית ד, ד.

100

לשׁ"ע נהורין

Там пояснюються 370 світел: еша відповідає שׁ"ע з йодом, що вказує на майбутнє, — це 370 світел, які засяють у дні Машиаха, набагато вище за ланцюг світів.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה לקו"ת נצבים מט, ד.

101

ומגבעות תעשה להם

Головні убори звичайних священників виготовляють «для честі та слави».

שמות כ"ח:40:Exodus

וְלִבְנֵי אַהֲרֹן תַּעֲשֶׂה כִּתְנֹת וְעִשִׂיתָ לָהֶם אֲבָנִטִים וּמִגְבְּעוֹת תַּעֲשֶׂה לָהֶם לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת:

And for Aaron's sons thou shalt make tunics, and thou shalt make for them girdles, and head-tires shalt thou make for them, for splendour and for beauty.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

שמות כח, מ.

102

שהמגבעות . . בחיי תפארת שיבה

Це посилається сюди й додає джерело з Shelah (209a) про зняття вінця, коли на голові первосвященника його тюрбан.

ПРИМІТКА КЕНОТ

באוה"ת תצוה עי איתשנו מציינ לכאן ומוסיף: "והענין כמו שהביא בשלי"ה דף ר"ט ע"א . . בענין הסר המצורפת והרם העטרה בזמן שמצנפת בראש כה"ג עטרה בראש כל אדם". ע"ש.

АВЗАЦ 32

103

עטרת תפארת שיבה וכ"ז בדרך צדקה תמצא

Вірш про вінець із сивого волосся, який знаходять на шляху благодійності.

משלי ט"ז:31:Proverbs

עֲטֹרַת תִּפְאָרֶת שִׁיבָה בְּדֶרֶךְ צְדָקָה תִּמְצָא:

The hoary head is a crown of glory, It is found in the way of righteousness.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

104

שבקרבות היו שני דברים דם וחלב

Уривок звідси наведено там.

ПРИМІТКА КЕНОТ

בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה כו' שכשנכנסו יונים להיכל וכו'

באוה"ת פ' פינחס ע' אעא מביא קטע מכאן.

105

יאר ה' פניו

«Нехай Ім'я Б-га (Гавая) осяє Своїм обличчям» — розкриття внутрішнього виміру.

במדבר ו'25:Numbers

יָאֵר ה' פָּנָיו אֵלַיִךְ וַיַּחֲנֹךְ:

The L-RD make His face to shine upon thee, and be gracious unto thee;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АВЗАЦ 33

106

כל חלב להו"י

«Увесь жир — для Імені Б-га (Гавая); жир спалювали на жертовнику.

ויקרא ג'16:Leviticus

וְהִקְטִירָם כֶּהֱנֵן הַמִּזְבֵּחַ לָחֶם אֲשֶׁה לְרִיחַ קִלְח־לֵב לַה'

And the priest shall make them smoke upon the altar; it is the food of the offering made by fire, for a sweet savour; all the fat is the L-RD'S.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ויקרא ג, טז. ראה לקו"ת פ' פנחס עה, ב.

107

בשמחה ובטוב לבב מרוב כל

«З радістю й веселістю серця, від достатку всього».

דברים כ"ח:47:Deuteronomy

תחת אשר לא־עבדת את־ה' אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבב מְרֹב כָּל:

because thou didst not serve the L-RD thy G-d with joyfulness, and with gladness of heart, by reason of the abundance of all things;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

108

והיו הדברים האלה

«Ці слова, які Я заповідаю тобі сьогодні, нехай будуть на твоєму серці».

דברים ו'6:Deuteronomy

וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוְךָ הַיּוֹם עַל־לִבְּךָ:

And these words, which I command thee this day, shall be upon thy heart;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

דברים ו, ו.

АВЗАЦ 34

109

חנוכת המזבח

«Це було посвячення жертовника» князями.

במדבר ז'84:Numbers

זאת חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ בַּיּוֹם הַמִּשַׁח אֹתוֹ מֵאֵת נָשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל קִעְרַת כֶּסֶף שְׁתֵּים עָשָׂר מִזִּרְקֵי־כֶסֶף שְׁנַיִם עָשָׂר כַּפּוֹת זָהָב שְׁתֵּים עָשָׂר:

This was the dedication-offering of the altar, in the day when it was anointed, at the hands of the princes of Israel: twelve

silver dishes, twelve silver basins, twelve golden pans;
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

110 חנוכת המזבח וחנוכת הבית

Маамар про освячення жертвенника.
ПРИМІТКА КЕНОТ
ע' בלקו"ת ס"פ נשא בד"ה זאת חנוכת המזבח. ובסידור שער החנוכה בד"ה
מוזמור שיר חנוכת הבית. ובלקו"ת ח"כ ע' 449 הערה 26. וע' 633 וש"נ.

111 וחנוכת הבית

«Псалом, пісня на посвячення Дому».
Psalms 30:1 תהלים ל:א
מְזֻמָּר שִׁיר־חֲנֻכַּת הַבַּיִת לְדָוִד:

A Psalm; a Song at the Dedication of the House; of David.
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

112 חנוך לנער על פי דרכו

«Виховуй юнака відповідно до його шляху».
Proverbs 22:6 משלי כ"ב:ו
חֲנֹךְ לְנֶעֶר עַל־פִּי דְרָכּוֹ גַם כִּי־יָקִין לֹא־יָסוּר מִמֶּנָּה:
Train up a child in the way he should go, And even when he
is old, he will not depart from it.
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
ПРИМІТКА КЕНОТ
משלי כב, ו. וע' בתניא בחינוך קטן. באוה"ת בראשית כרך א שב, א. ובכרך
ה תתקלב, ב עם הגהות. באוה"ת חקת כרך ג ע' תתקכג מציין לכאן. לקו"ת
צו ט, ג. ויקרא הוספות נד, ב. נשא כט, א.

АБЗАЦ 35

113 והחינוך הוא במתנות רבות שנותנים לו

Обговорення, пов'язане з навчанням за допомогою
дарів.
ПРИМІТКА КЕНОТ
ראה לקוטי לוי"צ אגרות ע' שנח. ס' השיחות ה'תשמ"ח ע' 161 ואילך.

114 נער הייתי שרו של עולם אמרו

Давид каже: «Я був юнаком і також постарів, та не ба-
чив, щоб праведника було покинуто». Оскільки Давид
не дожив до глибокої старості, Талмуд каже, що цей
вірш промовив Князь світу.

תהלים ל"ז:כ"ה Psalms 37:25
נֶעֶר הָיִיתִי גַם־זָקֵנְתִּי וְלֹא־רָאִיתִי צָדִיק נִעְצָב וְיָרְעוּ מִבְּקֶשׁ־לֶחֶם:
I have been young, and now am old; yet have I not seen the
righteous forsaken, nor his seed begging bread.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
Yevamot 16b:6 יבמות ט"ז ב:ו

אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן, פסוק זה שר העולם אמרו:
"נער הייתי גם זקנתי". מאן אמריה? אילימא קודשא בריך הוא — מי
איכא זקנה קמיה? ואלא דוד אמריה — מי קשיש כולי האי? אלא שמע
מינה שר העולם אמרו.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Zohar I, 95b ח"א צה, 95b
ПРИМІТКА КЕНОТ

בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה כו' שכשנכנסו יונים להיכל וכו'

תהלים לז, כה. יבמות טז, ב. וראה ח"א צה, ב. קמג, א. קסב, א. קעט, ב.
קפא, ב. ועוד. מכאן ואילך מובא באוה"ת במדבר כרך ד ע' א'תסה.

115 והוא נער את בני בלהה

Йосеф «быв юнаком із синами Білги».
בראשית ל"ז:2 Genesis 37:2
אֵלֶּה תִּלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף בֶּן־שִׁבְעָעָשָׂר שָׁנָה הָיָה רָעָה אֶת־אֶחָיו בְּצֹאן
וְהוּא נֶעֶר אֶת־בְּנֵי בִלְהָה וְאֶת־בְּנֵי זִלְפָּה נְשֵׁי אָבִיו וְיָבֵא יוֹסֵף אֶת־דִּבְרֵתָם
רָעָה אֶל־אֲבִיהֶם:

These are the generations of Jacob. Joseph, being seventeen
years old, was feeding the flock with his brethren, being still
a lad even with the sons of Bilhah, and with the sons of
Zilpah, his father's wives; and Joseph brought evil report of
them unto their father.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ
בראשית לז, ב. וע' בלקו"ת פ' צו בד"ה והי' אור הלבנה פ"ב.

116 שם הקטנה רחל

«Ім'я молодшої було Рахель».
בראשית כ"ט:16 Genesis 29:16
וְלֵלָבָן שְׁתֵּי בָנוֹת שֵׁם הַגְּדֹלָה לֵאמֹר וְשֵׁם הַקְּטָנָה רָחֵל:
Now Laban had two daughters: the name of the elder was
Leah, and the name of the younger was Rachel.
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
ПРИМІТКА КЕНОТ
בראשית כט, טז.

117 ומלכותו בכל משלה

«І Його царювання панує над усім».
תהלים ק"ג:19 Psalms 103:19
ה' בַּשָּׁמַיִם הָכִין כִּסְאוֹ וּמִלְכוּתוֹ בְּכָל מַשְׁלָה:
The L-RD hath established His throne in the heavens; And
His kingdom ruleth over all.
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 36

118 מי יקום יעקב כי קטן הוא

Амос заступається за Ізраїль: «Як вистойть Яаков, адже
він малий?»

עמוס ז':ה' Amos 7:5
וְאָמַר אֲדֹנָיִי ה' ה'־לְדָל־נָא מִי יָקוּם יַעֲקֹב כִּי קָטָן הוּא:

Then said I: O L-rd GOD, cease, I beseech Thee; How shall
Jacob stand? for he is small.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Makkot 24a:28 מכות כ"ד א:28

אמר רבי יוסי בר חנינא: ארבע גזירות גזר משה רבינו על ישראל, באו
ארבעה נביאים וביטלו. משה אמר: "וישכן ישראל בטח בדד עין
יעקב", בא עמוס וביטלה, [שנאמר]: "חדל נא מי יקום יעקב וגו'"
וכתיב "נחם ה' על זאת".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

ПРИМІТКА КЕНОТ

עמוס ז, ה. וראה מכות כד, א. מובא באוה"ת מקץ כרך ה התקעד, ב.

119 יעקב מבריה מן הקצה אל הקצה

Zohar називає Яакова середнім брусом, що проходить від одного кінця до другого.

Zohar III, 186a קפו, זח"ג קפו,

Zohar II, 175b קפה, זח"ב קפה,

ПРИМІТКА КЕНОТ

זח"ג קפו, א. ראה זח"ב קפה, ב.

120 מבריה מן הקצה אל הקצה

Середній брус Скинії «проходив від одного кінця до другого».

Exodus 26:28 שמות כ"ו:כ"ח

והבריה התיכן בתוך הקרשים מבריה מן הקצה אל הקצה:

and the middle bar in the midst of the boards, which shall pass through from end to end.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

121 ומאחר שיש קצה בראש . . . הרי יש לו בחי גבול

В урывку про Ba'ixi сказано, що перший край — це початок світла прямої лінії (кав).

ПРИМІТКА КЕНОТ

בד"ה להבין ענין שאוא"ס ב"ה לכ"ק אדמו"ר הצ"צ (באוה"ת ענינים) ובתורת שמואל תרכ"ז ע' תכו: "והיינו בחי השתלשלות ע"ס דיושר והקו וחוט שיש קצה בראש וקצה בסוף סיום הקו, וע' בד"ה ויושט המלך לאסתר בענין ותגע בראש השרביט כו' אבל בחי העיגול שמקיף את הקו מראשו עד סופו בהשוואה א' זה בחי למעלה עד אין קץ שאין שייך שם ראש וסוף כו'". ובאוה"ת פ' ויחי שצט, ב. דהקצה ראשון הוא ראשית הארת הקו וחוט כו'.

122 ולגבי א"ס ב"ה . . . וה"ז בבחי קטן לגבי א"ס ב"ה

Паралельне обговорення того, що все творіння є «малим» перед Ейн Соф.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה אוה"ת שלח ע' תקפ.

АБЗАЦ 37

123 את הכבש אחד

«Одне ягня приноси́ти́меш уранці́» — щоденна жертва тамід, яку приноси́ли коштом громади.

Numbers 28:4 כ"ח:ד

אֶת־הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בִּבְקֹר וְאֶת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בְּיוֹם הָעֶרְבִים:

The one lamb shalt thou offer in the morning, and the other lamb shalt thou offer at dusk;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 38

124 שהיונים לא בקשו לשלוח ידם

Там додається, що це було так лише за умови, що євреї зречуться Тори. Ребе зауважує, що це пояснює твердження Тора Ор, ніби греки не прагнули накласти на них руку, хоча Рамбам пише, що вони захоплювали їхні гроші й дочок: гроші — це окрема справа, а дочок

בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה כו' שכשנכנסו יונים להיכל וכו'

вони використовували, щоб спонукати євреїв до переступу.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה בד"ה כי עמך מקור חיים תרלי"ב (סה"מ תרל"ב ע' כז). עמש"כ שם היינו אם לא היו נשמעים להם לבטל תורה. מעיר ע"ז כ"ק אדמו"ר ז"ע: עפ"ז מובן בפשיטות מש"כ בתו"א שם (ל, רע"א) שהיונים לא בקשו לשלוח ידם, אף שכי' הרמב"ם (ריש הלי' חנוכה) ופשוט ידם בממונם ובכנותיהם (ובכלל — ממונם שאני. ובנותיהם — ה"ז להעבירם כו'), עכ"ל שם.

125 רק להשכיחם תורתך

Там пояснюється, що головна війна греків була спрямована проти духовного: вони хотіли змусити Ізраїль забути, що Тора — це Тора Б-га.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה ד"ה ת"ר מצות נ"ח תשל"ח סעיף ג (נדפס בסה"מ מלוקט ח"ב ע' יט) ובערה 33 שעיקר מלחמתם היתה נגד הרוחניות "להשכיח את ישראל שהתורה היא תורת ה'". ע"ש.

126 כתבו לכם על קרן השור

Паралельні обговорення наказу «написати на rozі вола», на який тут зроблено посилання.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה באוה"ת נ"ך כרך ב ע' עט ובאוה"ת ענינים ע' א שמציין לכאן.

127 כתבו לכם על קרן השור

Сам текст посилається на Берешит Раба section 16 у зв'язку з грецьким указом, згідно з яким Ізраїль мав написати на rozі вола, що вони не мають частки в Б-зі Ізраїлю.

בראשית רבה ט"ז:ד-ה' 5-4 Bereshit Rabbah

... ושם הנהר השני גיחון - זו מדי - היה המן שף עמה כנחש, על שם על גחונך תלך. חדקל - זו יון - שהיתה קלה וחדה בגזירותיה, שהיתה אומרת לישראל: כתבו על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל. אמר רבי הונא: בשלושה דברים קדמה מלכות יון למלכות הרשעה: בנימוסין; ובפנקיסין; ובלשון. ר' הונא בשם ר' אחא אמר: כל המלכויות נקראו על שם אשור, ע"ש שהם מתעשרות מישראל. אמר רבי יוסי בר חנינא: כל המלכויות נקראו על שם נינוה, על שם שהם מתנאות מישראל. אמר רבי יוסי בר רבי חלפתא: ...

Rabbi Tanḥum said in the name of Rabbi Yehoshua ben Levi: In the future, the Holy One blessed be He will give the nations to drink from the cup of terror, from the place from which justice [hadin] emerges. What is the source? "A river emerged from Eden [eden] to water the garden; and from there it parted" - "and became four rivers" is not written here, but rather, "and became four headwaters [rashim]" can also mean rulers. - these are the four kingdoms, which correspond to the four headwaters. ...

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

ראה גם שערי אורה בהקדמה.

128

כתבו לכם על קרן השור

Друге місце, на яке текст посилається щодо того самого указу, міститься в мідраші про союз з Авраамом.

Bereshit Rabbah 44:17 מ"ד:י"ז

... נפלה נפלה בכל. גדולה, זו מדי, דכתיב (אסתר ג): אחר הדברים האלה גדל המלך אחשוורוש. חשיכה, זו יון, שהחשיכה עיניהם של ישראל בגזירותיה, שהיתה אומרת לישראל: כתבו על קרן השור, שאין לכם חלק באלקי ישראל. אימה, זו אדום, דכתיב (דניאל ו): וארו חיוא רביעאה, דחילה ואמתני:

"It was as the sun was setting, and a slumber fell upon Abram, and, behold, dread, a great darkness, fell upon him" (Genesis 15:12). "It was as the sun was setting, [and a slumber fell]" – Rabbi Yehoshua of Sikhnin said in the name of Rabbi Levi: The beginning of downfall is sleep, as when one sleeps one does not toil in Torah study, when one sleeps one does not do any work. Rav said: There are three kinds of slumber – the slumber of sleep, the slumber of prophecy, ...

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

129

פני שור שבמרכב'

Хайот Єзекіїля (істоти) мають обличчя людини, лева, вола й орла.

Ezekiel 1:10 י"א:י"ז

וְדִמוֹת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם וּפְנֵי אַרְיֵה אֲלֵהֶֽיִמִּין לְאַרְבַּעַתָּם וּפְנֵי־שׁוֹר מִהִשְׁמָאוֹל לְאַרְבַּעַתָּם וּפְנֵי־נֶשֶׁךְ לְאַרְבַּעַתָּם:

As for the likeness of their faces, they had the face of a man; and they four had the face of a lion on the right side; and they four had the face of an ox on the left side; they four had also the face of an eagle.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

אבזאצ 39

130

ודמות פניהם פני אדם

«I подоба їхніх облич була обличчям людини».

Ezekiel 1:10 י"א:י"ז

וְדִמוֹת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם וּפְנֵי אַרְיֵה אֲלֵהֶֽיִמִּין לְאַרְבַּעַתָּם וּפְנֵי־שׁוֹר מִהִשְׁמָאוֹל לְאַרְבַּעַתָּם וּפְנֵי־נֶשֶׁךְ לְאַרְבַּעַתָּם:

As for the likeness of their faces, they had the face of a man; and they four had the face of a lion on the right side; and they four had the face of an ox on the left side; they four had also the face of an eagle.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

131

שאין לכם חלק

Коментарі, наведені щодо грецького указу «у вас немає частки».

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה בליקוט פי' — חסידיק לאגה"ק סי' ז.

132

ואעפ"כ מסרו נפשם על קדוש השם

Паралельне обговорення самопожертви Хасмонеїв.

ПРИМІТКА КЕНОТ

אבזאצ 40

133

הלל לי שבח וגם לשון בהילו נרו

Паралельне пояснення двох значень галелю.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה בשערי אורה בד"ה בכ"ה בכסליו פרק מג. סה"מ תקס"ח ע' שע. יהל אור קאפיטל קמו ע' תקנח. במילואים שם ע' תרצג. אוה"ת בראשית כרך ה תתקלה, א ואילך. בענין הלל — בלקו"ת עקב טז, ב מציין לכאן.

134

בהילו נרו

«Коли Його світильник сяяв над моєю головою». Галель пов'язаний із сйивом.

איוב כ"ט:3 Job 29:3

בָּהִלּוֹ נֵרוֹ עָלַי רָאשִׁי לְאוּרוֹ אֶלֶף חֶשֶׁךְ:

When His lamp shined above my head, And by His light I walked through darkness;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

איוב כט, ג.

135

מחמת השבח שמשבחים את האדם

Там докладно викладено ту саму аналогію: назвавши чоловіка щедрим, не створюють у ньому щедрості, а виводять її з прихованості його серця; навіть коли він гнівається, його можна спонукати до милосердя, назвавши милосердним, бо доброта весь час була прихована в ньому.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה גם לקמן קב, א.

אבזאצ 41

136

מ"ה בגימטריא אדם

У примітці сказано, що джерело рівності Ма й Адам наведене в примітках до тієї сторінки. У цьому уривку йдеться про те, що міцвот належать до Тікуну, світу «людини» («Це Тора: людина»), а також про особливу перевагу практичних міцвот — подібно до того, як ноги вищі за голову.

ПРИМІТКА КЕНОТ

נסמן לקמן נב, ב.

137

תריין ריעין דלא מתפרשין

Зоар називає мудрість (Хохму) та розуміння (Біну) двома супутниками, які ніколи не розлучаються; це наведено у примітці Kehot.

Zohar III, 4a ד, זח"ג

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה זח"ג ד, א.

138

הללו את שם ה'

Псалом, яким починається Галель: «Галелуя! Хваліть,

слуги Імені Б-га (Гавая), хвалить Ім'я Гавая».

Psalms 113:1א:ג תהילים קי"ג

הַלְלוּ־יָקָה הַלְלוּ עַבְדֵי ה' הַלְלוּ אֶת־שֵׁם ה'

Hallelujah. Praise, O ye servants of the L-RD, Praise the name of the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

139

שום תשים

«Ти неодмінно поставиш над собою царя» — зразок прийняття царювання Б-га.

Deuteronomy 17:15ו"ט:טו דברים

שום תשים עליך מֶלֶךְ אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹקֶיךָ בּוֹ מִקִּרְבִּי אֶחָיֶךָ תִּשֶׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ לֹא תוּכַל לָתֵת עָלֶיךָ אִישׁ נָכְרִי אֲשֶׁר לֹא־אֶחָיֶךָ הוּא:

thou shalt in any wise set him king over thee, whom the L-RD thy G-d shall choose; one from among thy brethren shalt thou set king over thee; thou mayest not put a foreigner over thee, who is not thy brother.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

140

מאה ברכות שחייב אדם לברך

Раббі Меір навчає, що людина має щодня промовляти сто благословень.

Menachot 43b:15-17ט"ז-ט"ו מנחות

תניא היה רבי מאיר אומר חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום שנאמר (דברים י, יב) ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך רב חייא בריה דרב אויא בשבתא וביומי טבי טרח וממלי להו באיספרמקי ומגדי תניא היה ר"מ אומר חייב אדם לברך שלש ברכות בכל יום אלו הן שעשאני ישראל שלא עשאני אשה שלא עשאני בור

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

ПРИМІТКА КЕНОТ

מנחות מג, ב. וראה לעיל כ, א ובמ"מ לשם.

АБЗАЦ 42

141

יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם

«Нехай Ім'я Б-га (Гавая) буде благословенне віднині й довіку».

Psalms 113:2ב:ג תהילים קי"ג

יְהִי שֵׁם ה' מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם:

Blessed be the name of the L-RD From this time forth and for ever.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

142

מהתחלי הזמן שהוא בבחי' מלכותו . . כמ"ש במ"א

Тут пояснюється, що мета творіння — розкриття царювання Б-га, адже «немає царя без народу», тобто без окремих істот; це нижче єднання, виражене словами: «Благословенне Ім'я слави Його царства».

תניא, חלק שני; שער היחוד והאמונה ז:ה:ח:ח Tanya, Sha'ar HaYichud וְהָיָה, כָּל בְּחִינֹת אֱלֹהִים אֵין לָהֶן שְׂיִכוּת בְּמִדּוֹת הַקְּדוּשׁוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת, כִּי אִם בְּמִדַּת מַלְכוּתוֹ יִתְבָּרַךְ לְבָדָה, שְׂיִיךְ לֹמַר שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ מֶלֶךְ לְמַעַלָּה עַד אֵין קֵץ וְלִמְטָה עַד אֵין תְּכֵלֶת, וְכֵן לִד' סְטָרִין, וְכֵן בְּבִחִינַת זְמַן — ה' מֶלֶךְ, ה' מֶלֶךְ, ה' יְמִלּוּךְ וְנִמְצָא, שְׁחִיּוֹת הַמָּקוֹם וְכֵן חִיּוֹת הַזְּמַן,

בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה כו' שכשנכנסו יונים להיכל וכו'

והתהוותם מאין ליש, וקיומם כל זמן קיומם, הוא ממדת מלכותו יתברך ושם אדנות ברוך-הוא.

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה תניא ח"ב פ"ז. ספר החקירה עה, ב. אוה"ת ויקרא כרך ב ע' תרנח.

АБЗАЦ 43

143

רצוא ושוב

«I Хайос [живі істоти] бігли й поверталися».

Ezekiel 1:14ד"ד:א יחזקאל

וַהֲחִיּוֹת רָצוּא וְשׁוּב כְּמֹרָאֵה הַבֹּקֶץ:

And the living creatures ran and returned as the appearance of a flash of lightning.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

144

ונגלה כבוד הוי"ה

Пророцтво Icaï про втіху: «I відкриється слава Імені Б-га (Гавая), і всяка плоть разом побачить».

Isaiah 40:5ה:ח:ה ישעיהו מ'

וְנִגְלָה כְבוֹד ה' וְרָאוּ כָּל־בָּשָׂר יַחְדָּו כִּי פִי ה' דִּבֶּר:

And the glory of the L-RD shall be revealed, and all flesh shall see it together; for the mouth of the L-RD hath spoken it.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ישעי' מ, ה.

145

כי עין בעין

Ісая описує вартівих Єрусалима: «Бо око в око побачать повернення Гаваї до Сіону».

Isaiah 52:8ח:ב:ח ישעיהו נ"ב

קוֹל צִפְיָה נִשְׂאוּ קוֹל יַחְדָּו יִרְגְּנוּ כִּי עֵין בְּעֵין יִרְאוּ כְּשׁוּב ה' צִיּוֹן:

Hark, thy watchmen! they lift up the voice, Together do they sing; For they shall see, eye to eye, The L-RD returning to Zion.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ישעי' נב, ח.

146

קול דודי דופק אני ישנה ולבי ער

«Я сплю, але серце моє пильнує; голос коханого мого стукає». Це описує приховане одкровення вигнання.

Song of Songs 5:2ב:ה שיר השירים

אֲנִי וְשֵׁנָה וְלִבִּי עֵר קוֹל דּוּדִי דּוֹפֵק פֶּתַח־יָלִי אֶחָתִי רָעִיתִי יוֹנֵתִי תַמָּתִי שְׂרָאִשׁ נִמְלֵא־טָל קְצוֹצוֹתִי רִסְסֵי לָלֵלָה:

I sleep, but my heart waketh; Hark! my beloved knocketh: 'Open to me, my sister, my love, my dove, my undefiled; For my head is filled with dew, My locks with the drops of the night.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

147

אין להקב"ה בעולמו אלא ד"א של הלכה

Від часу руйнування Храму у Своєму світі Б-г має лише

чотири лікті галахи.

ברכות ח' א:י"ח-י"ט 8a:18-19 Berakhot

והיינו דאמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא: מיום שחרב בית המקדש אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד. ואמר אבאי: מריש הנה גריסנא בגו ביתא ומצלינא בבי כנישתא. כיון דשמענא להא דאמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא — מיום שחרב בית המקדש אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד — לא הנה מצלינא אלא היכא דגריסנא.

That agrees with what R. Hiyya b. Ammi said in the name of 'Ulla : Since the day the Temple was destroyed, there is left to the Holy One, blessed be He, in His Universe the four cubits of Halakah alone. And Abbai said ; At first I used to study at home and pray in Synagogue, but after hearing the statement of R. Hiyya b. Ammi in the name of 'Ulla — "Since the day the Temple was destroyed, there is left to the Holy One, blessed be He, ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ברכות ח, א.

148

ודברי אשר שמתי בפיו

«I слова Мої, які Я вклав у твої уста».

ישעיהו נ"ט:כ"א Isaiah 59:21

ואני זאת בריתי אותם אמר ה' רוחי אשר עליך ודברי אשר שמתי בפיו לא ימושו מפיה ומפי ירעה ומפי ירע ורעה אמר ה' מעתה ועד עולם:

And as for Me, this is My covenant with them, saith the L-RD; My spirit that is upon thee, and My words which I have put in thy mouth, shall not depart out of thy mouth, nor out of the mouth of thy seed, nor out of the mouth of thy seed's seed, saith the L-RD, from henceforth and for ever.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ישע"י נט, כא.

149

ואשים דברי בפיו

«I Я вклав слова Мої у твої уста».

ישעיהו נ"א:ט"ז Isaiah 51:16

ואשם דברי בפיו ובצל ידי כסיתיך לנטע שמים וליסד ארץ ולאמר לציון עמי־אתה:

And I have put My words in thy mouth, And have covered thee in the shadow of My hand, That I may plant the heavens, And lay the foundations of the earth, And say unto Zion: 'Thou art My people.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ישע"י נא, טז.

150

אני המשנה המדברת בפיו

Мареј мекомот Kehot для цих слів (примітку наведено нижче).

ПРИМІТКА КЕНОТ

בספר מגיד משרים בכ"מ.

LikuteiTorah.com

ХАСИДСЬКА ПАРША

Про це видання

This edition contains the Hebrew text, the English translation, our explanations i the notes.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0.

Our explanations, with the overview, the questions and the page for children: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Цитовані джерела за Сефарією: William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Orach Chaim, Vilna, 1923 (Public Domain); Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Midrash Rabbeinu Bachya [ben Asher]. Warsaw, 1878 (Public Domain); Torah Commentary by Rabbi Bachya ben Asher, trans. Eliyahu Munk, 1998. (CC-BY); Pirke DeRabbi Eliezer, Sefaria Vocalized Edition (Public Domain); Pirke de Rabbi Eliezer, trans. Rabbi Gerald Friedlander, London, 1916 (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); Pardes Rimonim (Public Domain); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY).

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com.
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

Український переклад і пояснення підготовлено для LikuteiTorah.com за допомогою III (openai/gpt-6-luna-pro:batch) та звірено з єврейським текстом і Sefaria; редактором-людиною ще не перевірено. Будь ласка, важливе перевіряйте за єврейським текстом.

Ребе просив вивчати маамарим тижневої парші — «Хасидську паршу» — протягом того тижня, розподіливши навчання на сім днів (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). Навіщо її вивчати та благословення Ребе: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

Безкоштовний некомерційний проєкт; тут нічого не продається. Не пов'язаний із Kehot, Sefaria чи Lubavitch Library.
© likuteitorah.com

Із likuteitorah.com/uk/torah-ohr/vayeishev/4/

НА ЧЕСТЬ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Батько Ребе, реб Леві-Іцхок